18

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

SCHIADICO MALO,

QUAM AUSPICE DEO PROPITIO

Et Conſenſu atque Auctoritate Gratioſæ Facultatis Medicæ,

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

PRÆSIDE

N. D. MICHAELE ALBERTI,

CR. MAJEST. REG. BORUSSIÆ AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CONSILIARIO,

MEDIC. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO, ETC.

FACULTATIS MEDICÆ DECANO SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore ſuo omni honoris cultu proſequendo,

PRO GRADU DOCTORIS,

mmisque in Medicina Honoribus & Privilegiis Doctoralibus legitime impetrandis,

HORIS LOCOQVE CONSVETIS, ANNO MDCCXXIX. D. DEC.

PUBLICAE AC PLACIDAE ERUDITORUM VENTILATIONI SUBIICIET

RESPONDENS

JOHANNES GODOFREDUS Knochenwebel,

PALÆO-DRESDENSIS.

HALÆ MAGDEB. TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, Acad. Typogr.

PROOEMIUM.

MOrborum & Dolorum corporis humani ingens eſt multitudo, ut non modo plurimæ illius partes doloribus præcipue ſubjectæ ſint, ſed & varias illorum ſpecies experiantur: id quod *Job. Chicotius in Ep. & Diſſ. Med.* nec non *Piſo de magna dolorum tolerantia obſ. 98. Sebizius, Cellius* & *D. D. Præſes* in *diſſ.* & *tr. de doloribus* fuſius teſtantur: *Sed quid opus eſt, partes deflere,* (quæ videlicet tot calamitatibus obnoxiæ ſunt) *tota vita flebilis eſt: urgebunt nova incommoda, priusquam veteribus ſatisfeceris: dixit Seneca in Conſol. ad Marc. c. X.* neque tantum ejusmodi dolorificæ afflictiones per individua, aut etiam tempora, variant, ſed interdum de unico ægrotante valet, quod *Eſaias cap. I. v. 5.* de Statu Eccleſiaſtico & Politico populi Judaici exclamavit: *totum caput in morbum abiit & totum cor eſt languidum:*

 hinc

hinc juxta v. 6. *a vola pedis usque ad caput non eſt in eo integritas;* in ſenſu non morali, ſed phyſico quidam ægri, chronico morbo afflicti nunc intrinſecus, nunc extrinſecus, nunc in hac, nunc in alia parte acerbiſſimos experiuntur dolores: ſiquidem alias tota vita humana doloribus intermixta eſt: hinc *Socrates ap. Platon. in Philebo p. 395.* eloquitur: *ratio nobis hæc dictat, nos non modo in lamentationibus & in tragœdiis, neque in fabulis tantum, ſed in totius vitæ tragœdia atque comœdia dolores voluptatibus immiſceri aliis ſexcentis.* Neque ulla dies, uti ſine linea, ita ſine dolore, ſive ſpiritualis, ſive naturalis, ſive moralis, ſive phyſicus ſit, tranſigitur: quam ob rem & Stoici homines, propterea in communi vitæ ſtatu, non inſenſiles fuerunt: quicquid etiam de ipſorum apathia circumfertur, quibus viciſſim, ſicut aliis etiam hominibus patientia dolorum Medicina fuit, quod remedium inter alios *Rejes in Camp. Elyſ. juc. Quæſt. 88. n. 10. 11.* extollit: tam *lubrica* itaque *res eſt, admodum valida corporis conſtitutio, ut corpora ubi ad ſummum proventa ſunt vigorem, non conſiſtant, ſed momento in contrarium impellantur* juxta *Plutarchum in Sympoſ. Lib. 5. q. 7.* quam veritatem e Medicis *Hippocrates, Galenus, Celſus* & multi alii confirmarunt: Quando vero nunc meditationem dolorum penitius, aut curatius ſuſcipimus, tunc ad generalem & abſtractam adhuc disquiſitionem pertinet animadverſio, ob quam cauſam corpus *internum*, quoad plurimas partes, *ſenſile* ſit, adeoque dolore afficiatur: etenim ſi ſinguli motus & effectus ex neceſſitate contingere deberent, ſenſatio interna nullius utilitatis, adeoque

ſuper-

ſuperfluum & magis inimicum, moleſtum & adverſum attributum eſſet, quale quid vero de Creatore corporis, vel tantum opinari, impium eſſet, quod corporis internæ partes ſenſu præditæ exiſtant: ecquis ita lepidi ſenſus eſſet, ut exiſtimaret, poſt lapſum demum corpus intrinſecus ſenſibile redditum fuiſſe: ſiquidem abſque omni dubio ante lapſum organa, aut inſtrumenta materialia, ad ſenſationem neceſſaria intima corporis loca & repagula penetrarunt: Si porro corpus internum ſenſibile eſt, ita doloribus æque internis ac externis obnoxium exiſtit; quam ob rem ratio formalis doloris præcipue in Senſu hæret: Senſatio vero in genuina ſua forma eſt mentalis perceptio: nam definitio *Senſus a Mart. Schockio in tr. de Scepticiſmo Part. 1. Lib. 3. cap. 1. p. 189.* prolata, quod ſit *vis animæ ſenſitivæ ſenſibilia objecta percipiens*, ridiculam olet petitionem principii: Dolor proinde ſenſu medico, eſt Senſatio adverſa, aut moleſta in corpore: Corpus itaq; non dolet, ſed cauſa illa percipiens, judicans, æſtimans, intelligens ſentit dolorem, qualis non alia, quam hominis anima eſt: inde ſequitur, quod anima non cogitans, nec actu reflexivo operoſa, non ratiocinans, non præfigurans, non volens, aut nolens, hac doloris formatione commercium habeat cum corpore, & quidem illius fabrica & deinde etiam cum internis functionibus: quod manifeſtum documentum contra illos eſt, qui ridicula argumentatione urgent, quaſi anima propterea natura corporis eſſe nequeat, quia de functionibus, vitalem œconomiam concernentibus, non repræſentativa,

 ſibi-

ſibique craſſe conſcia idea judicare, neque easdem pro frivolo nutu variare queat: quod leviſſimi momenti argumentum innumeris rationibus enervari poteſt & enervatum eſt. Dolet itaque anima, i. e. percipit aliquid extraordinarium moleſtum, aut adverſum in ſuo corpore: & quidem ſæpe dolet in ſalutem ſecundum *Laurentium in Homilia de pœnit. crux & arbor optabilis, ſalubri medicamine plena*: etenim qui dolorem non ſentit, ille neque malum ſentit, neque ægrum ſe eſſe advertit & judicat: unde ſenſuum & dolorum, vigente adhuc morbo & operoſa cauſa morbi, abolitio & imminutio ſemper mali præſagii ſignum eſt. Sicut itaque externum corpus eum ob finem Senſu pariter præditum eſt, quo diverſa objecta, illud afficientia, rite dijudicentur, an amica, an inimica, an grata, an adverſa, an fructuoſa, an perniciosa, an neceſſaria an ſuperflua &c. exiſtant, quo juxta hanc æſtimationem anima connexas ſuas operationes ad convenientem finem perducere queat: ita etiam Senſatio in interioribus, tenerioribus & nobilioribus corporis regionibus & partibus valde utilis & neceſſaria eſt, quoniam haſce varia etiam objecta diverſæ relationis & operationis afficiunt, quæ ſi tantam vim, ut menſtruum corroſivum in metallum, haberent, facile in lethiferas alterationes corpus conjicerent: ita v.g. ſi bilis cauſticæ effectus corroſivus in inteſtina & ventriculum non perciperetur, hæcque perceptio certis ſignis ſe non proderet, tunc illa neque vomitu, nec alvi fluxu ejiceretur, neque medicus auxiliatrices ſuas manus con-

ferre poſſet, quoniam ignoti nulla cupido! Si in certis locis membranoſis, tendinoſisque coacervati & concentrati hæreant humores ſeroſi, valde ſalſi & acres, & partes tales ſenſu (ut ita dicamus) præditæ haud eſſent, tunc nullus perciperetur pernicioſus inde proveniens effectus, neque ullus motus ſuſciperetur, quo mediante inſenſi tales humores tempeſtive removeri deberent, neq; medico innoteſceret cauſa & locus & ſedes morbi, ut propterea ipſi occaſio, qua officio ſuo fungi debet, expiraret: quam ob rem hoc etiam reſpectu multi morbi, ſalubritatem quandam compleсtuntur, & ex parte vera eſt *Salviani in Epiſt. ad Caturam* ſententia, *mihi genus quoddam ſanitatis eſſe videtur, hominem interdum non eſſe ſanum*; id quod plenius & ſolidius *D. D. Præſes* demonſtravit *in diſp. de Morborum ſalubritate. conf. Langius Miſcell. curioſ. 34. p. 87. ſeq. 96. ſ. 58. de Natura morborum effectrice:* Et tali oculo vita naturalis advertenda eſt, in qua nihil ſtabile, ſed juxta *Syraciden cap. XL. 1--3. negotium magnum creatum eſt omni homini, & jugum grave ſuper filios Adam, a die exitus e ventre matris eorum, usque ad diem in ſepultura in matre omnium; v. 2. Cogitationes eorum & timorem cordis, ſollicitudo expectationis, dies mortis; v. 3. a ſedente ſuper throno in gloria & usque ad humiliatum in terram & cinerem:* ſive ſecundum *Chryſoſtomum Tom. II. Serm. 22. quotidie in omni ætate contemplamur interitum, in cunctisque ex rerum eventu inſtabilitas quædam exprimitur & ſignificatur, non hyems, non æſtas, non ver, non autumnus perpetuo manent, ſed decurrunt omnia, evolant & dilabuntur:* & quod antea de doloribus indicavimus, id

tan-

tanto magis annotatione dignum eſt, ſiquidem quidam morbi eximium acerbiſſimorum dolorum comitatum complectuntur, qui interdum internum, nonnunquam externum corpus, quandoque utramque illius regionem afficiunt, quales dolorificos affectus *Foreſtus Lib. 29.* curatiori pertractavit ſtudio, & circa finem *obſ. 28.* dolores externa corporis membra inſultantes & cruciantes annotavit: Dum præſenti conatu & propoſito noſtri officii memores ſumus, placet pro themate Inauguralis Speciminis arduum talem affectum, qui cum intricato & refractario ſæpe, dolorifico cruciatu ſe exſerit, qui etiam dum externum corpus tantum affligere videtur, tamen utplurimum intimiores radices poſſidet, & ISCHIADICUM MALUM conſtituit, ſeligere, cujus indolem brevi explicatione indicabimus & delineabimus: Faxit cœleſtis benedictio, ut noſtrum inſtitutum ad vota ſuccedat.

§. I.

PRæſentis affectus tractationem ſuſcipientes, non in *nominali* explicatione diu hærere lubet, quam notationem ejusque cognitionem *præſupponimus*, propterea que indicamus, quod *denominatio* hujus affectus *regionem* quidem, aſt non *propriam* ſedem, aut locum *genuinum* complectatur, quare ab oſſibus, *Galeno* dictis innominatis, ab *Homero in Iliade* ἰχίε ὀςᾶ, *Latinis Ilium oſſa*, vocatis, appellationem ſuam nactus eſt; interim totum hoc os ſecundum *Spigelium* utpote *innominatum* dictum, in *Ilium*, *Coxendicis* & *Pubis* dividitur,

tur,ex quibus *medium* præc. *Iſchium*,& *dolores* circa illam regionem, obtingentes *Iſchiadici* nuncupantur; quam ob rem dolores Iſchiadici etiam *Coxendicum* dolores vocantur: de quo *Jo. Raym. Fortis Tom. I. Conſ. Cent. I. Conſ. 80.* hisce verbis diſſerit: *affectus,qui in articulo Coxæ affligit, & motum progreſſivum intercipit, a parte affecta Iſchiadicus dolor appellari ſolet,atque a Plinio Coxendicus,qui tandem a Galeno ſub genere arthritidis fuit collocatus, licet diu græci Iſchiadicum dolorem arthriticum nominare conſueverint. Eſt autem ratione loci affecti legitimus Iſchias, quoniam in articulo ipſo,non autem in gluteis muſculis,os Iſchium & Ilium extrinſecus obducentibus, dolor percipitur. conſ. Ejusd. Tom. II. Cent. 4. conſ. 70.* huc referimus *Foreſti* verba *Lib. 29. obſ. 18.* in ſcholii initio: *qui ἰσχίον articulum cruciare ſolet dolor Græcis ἰσχιὰς vocatur; velut & qui eo affectu laborant ἰσχιαδικοὶ nuncupantur, barbaram ſectantes medicinam Schiaticam & ſchiaticos vocant: Latini vero Iſchias & qui eo affliguntur Iſchiadici nuncupari poſſunt, poterit etiam Coxendicum dolor ſeu morbus dici. Nam Plinius articulum hunc Coxendicen nominavit,in quo oſſis femoris caput cum Coxendice oſſe appellato, alligatur atque dearticulatur.* Hinc a multis medicis ſub *Coxendicum* dolorum notatione præſens affectus venire ſolet, ſicut ex multis *Lælium a Font. Conſult. 41. Altomar. opp. 378. Capivacium conſ. 31. Zac. Luſ. Med. Princ. Hiſt. Lib. 3. hiſt. 31. 32. Prax. admir. Lib. 2. obſ. 178.* allegamus: diximus vero, quod os prædictum, *Coxarum* nomine veniens, haud doleat, ſed *muſculoſo-tendinoſæ* & vicinæ ambientes partes,aut aliquando *perioſtium*, *ſedem* talium cruciatuum conſtituant, ſiquidem per *conſenſum motuum* aliquando dolores illi ſe *ampli-*

pliſicant & *internam* plane regionem una corripiunt, aut ex conſenſu *muſculorum motus* illi, *dolorem* cauſantes, *latius* ſe diffundunt, id quod in certo caſu cit. *Fortis Tom. II. Cent. 4. conſult. 74. p. 579.* teſtatur, quando dicit: *Legitimum itaque dolorem hunc Iſchiadicum eſſe credo, licet usque ad genu porrigatur dolor, dum a ligamento & acetabulo affectio ipſa Tricipiti, aliisque muſculis, nec non iliaco & Pſoas facile communicatur: ut propterea ſcripſerit Aetius, quod auſpicatur hunc dolorem vicinorum muſculorum dolor, maxime lumborum, poplitem, talum, & quibusdam totum crus affligit, & ante ipſum Hipp. dicens quod dolor corripit coxæ juncturam, ac ſummas nates & coxendicen, tandem etiam per totum crus dolor vagatur:* quoniam itaque hic affectus, aliquando *Arthritidem* ſequitur, cum illa *alternat*, aut *ſimul* affligit, aut loca & *ſedem* mutat, ita per *familiariter* quam & *antiquiores* & *recentiores* medici hunc morbum in proſapiam & *familiam Arthriticorum* aut Articularium morborum transferunt: *Arabes* hunc affectum *dolorem Anchæ* nominant: hinc *Avicenna* dicit: *23. 3. tr. 12. c. 5. Iſchiatica vero eſt de ſumma doloris juncturarum & eſt dolor, qui incipit a junctura anchæ & deſcendit retro coxam, & quandoque extenditur usque ad genua & ad calcaneum. Plinius l. 20. c. 3. & 9. ancham* vocavit *articulum illum, in quo oſſis femoris caput cum coxendice oſſe alligatur. vid. Zac. Luſit. Med. Princ. Hiſt. Lib. 3. hiſt. 30. paraphr. p. 562.* Nominavimus vero in titulo hunc affectum, *Malum* Iſchiadicum, quem paſſim *dolorem* etiam nuncupant: haud tamen in hac denominatione *ſingularem* emphaſin intendimus, præterquam hic morbus eximio & valde *affligente dolore* ſubjecta detinet, ſubinde communiter ſatis *refracta-*

riam

riam indolem continet, qua diutius ſubjecta cruciat unde etiam ſuo tempore *Hippocrates Prorrhet. Lib. 2. ſ. 45.* ſpecimen diutius affligentis hujus affectus allegat: malum denique *peculiare* conſtituit, quia *medicis* auxiliis non tam *prompte* obtemperat, ſed potius *facilius* increbeſcit, alios *connexos* dolorificos affectus invitat, adeoque *malam* ſuam qualitatem ſufficienter comprobat: quemadmodum etiam hic morbus & *antiquioribus* & *recentioribus* medicis ſemper innotuit, modo pro diverſitate *climatum, provinciarum, diætæ, ſubjectorum*, *vitæ generis*, *methodi medendi*, ſingulares circumſtantiæ annotari debeant; ut propterea in *cauſarum* indagatione, attentione & *judicio* opus ſit: interea *veterum* obſervationes de hoc affectu, veluti *Hippacratis*, qui hujus affectus *multis* in locis reminiſcitur, non obliterandæ, ſed peculiari *ſtudio* & judicio conciliandæ ſunt.

§. II.

Iſchiadem communiter medici *articulorum* vitiis aut morbis, velut *ſpeciem* adſcribunt, (hinc *Wedelius diſp. de Iſch.* hunc affectum *Arthritiden lumbarem* vocat, & *Dietericus in Jatreo ſ. 409.* dicit: *eſt ergo Iſchias, ea arthritidis ſpecies, quæ coxendicen invadit, non tam ſtricte in eo articulo;* huc pertinent *Riolani* verba *in Enchirid. L. 5. c. 3. in articulo femoris, circum cavitatem oſſis iſchii generatur Arthritis, quæ Iſchias dicitur: Diemerbrock obſ. 87. annot. Foreſtus lib. 29. obſ. 18. in ſcholio* aſſerit: *quod in omnibus articulis arthritis eſt, hoc in uno juxta coxendicen articulo Iſchiada* & *Coxendicum vitium appellant ii, qui græcos & doctiores ſequuntur: Celeb. Stahlius in Patholog. cap. de Malo Iſchiad. p. 1071.* aſſerit: *Iſchiadicus dolor, cum quarumlibet reliquarum corporis partium arthriticis doloribus*

notorie conſpirat, atque colludit, imo communicat & invicem commutat) hunc affectum etiam cum *Podagra, Gonagra, Chiragra* in aliquam *affinitatem* transferunt, ſicut ratione *commercii, conſenſus, complicationis* & *conſecutionis*, aut etiam alternationis *nephriticus* affectus æque cohærere ſolet; interim *dolores lumbares*, quos nephritidem non calculoſam, aut *ſimplicem* nominamus, ab Iſchiade adhuc diſcrepant, quamvis aliquando *concurrant*, quandoque ſuperveniant & alternent: & ſicut illi lumbares dolores in regione *lumborum*, verſus *infimam* dorſi regionem extenſa, ſæviunt, propterea que Lenden-Schmertzen, Lenden-Weh, Lenden-Stein vocantur, ita *Coxendicum* dolores paulo inferius cruciatus ſuos exſerunt & quidem præcipue in *lateribus* illius regionis occurrunt, quare nominantur Hüfft-Schmertzen oder Hüfft-Weh, interim aliquando *oſſis Sacri* regionem in *conſenſum* trahunt, ut per *conſpirationem* aliquando dolores affligant *perpendiculariter* os ſacrum pervadentes, de quo cruciatu exclamant, es reiſſe Sie durchs Creutz hinunter, hinc loca talia neque recte *movere*, neque iisdem *incumbere* poſſunt, quin *acerbius* dolores afficiant: quoniam itaque hi affectus ratione *formalitatis* & *cauſalitatis* conveniunt, ita ſæpe concurrunt; in quo *nexu* medici attenti *arthriticos, lumbares nephriticos, iſchiadicos, podagricos, gonagricos, chiragricos*, imo *colicos hæmorrhoidales* conſiderant & commendant: hanc *exquiſite* practicam, *notatuque* dignam obſervationem confirmat & illuſtrat *Excell. D. D. Stahlius* in *Programmate Hiſtoriam Pathologicam affectuum cum coxarum dolore ſymbolizantium exhibente:* Proinde etiam præſens affectus non cum *quolibet dolore*, *haſce* regiones af-

fligen-

ſligente, confundi debet, quare *Sennertus Prax. tr. de arthrit. c. 6.* ubi de *dolore Iſchiadico* agit, profitetur: *Sunt nonnulli, qui per Iſchiadicum dolorem alium affectum ab arthritide differentem, accipiunt, qui inter chronicos affectus eſt, & accidit iis etiam, qui podagra & chiragra etiam nunquam laborarunt, ab excrementis illis congeſtis, vel in eam partem influentibus & plerumque ſenſim & paulatim: verum de hoc affectu hic agere nobis propoſitum non eſt, pertinetque is ad ambulandi, ob coxæ vitium impotentiam, quod latius ſe, quam arthritis extendit, de quo ſolum hic agere nobis propoſitum eſt, & proinde etiam de Iſchiadico dolore tantum ut arthritico hic agemus:* quo textu ex mente Sennerti etiam inclareſcit, quod *Iſchiadicum* affectum cum *arthritico*, *podagrico* & *chiragrico* author connectat, proinde vero ab *aliis* doloribus, regionem *coxarum* cruciantibus, *diſcernat*; oritur porro nonnunquam dolor in *regione oſſis iſchias* a *congeſtione* & *inflammatione*, a *luxatione* (qualem caſum allegat *Mercur. tom. I. conſ. 70. Capivacius conſ. 42. Fonſeca tom. I. conſ. 77. Ben. Sylvat. Cent. 3. conſ. 89.*) a caſu, jactu, plaga, contuſione &c. (*Iſchiadici doloris ſpurii ex lapſu* reminiſcuntur *Act. Berol. Decad. I. Vol. 7. p. 29. Bauhin. de Font. Boll. p. 73.*) a doloribus *partus difficilioris*, qui dehinc illam regionem occuparunt & diutius obtinuerunt, *vid. Ballonius Epid. p. 272. Chiffletius obſerv. 44. Schenck. lib. V.* obſerv. *tit. de Iſchiade, Symptomata, obſ. 1.* aliquando hanc regionem *Rhevmatiſmus* corripit, qui ſi *ſimplicior* fuerit, nondum hunc morbum conſtituit, hinc *Acta Berolinenſia decad. I. Vol. 5. p. 57. Rhevmatiſmi Iſchiaden mentientis* & *Vol. 7. p. 23. Iſchiadici Rhevmatiſmi in puero* hiſtoriam proferunt & memoriam injiciunt

 conſ.

conſ. Fortis Tom. II. Cent. 4. conſ. 75. de Iſchiade illegitima; proinde juxta *Hippocratis* & *Galeni* mentem *Iſchias* & *Cedmata* alii diſtinguunt; ſicut *Proſper Martianus Comm. in Hipp. p. 169.* de poſterioribus dicit, quod a materia *frigida* & *pituitoſa juncturam coxæ* obſidente oriantur, quæ propterea *quemlibet* articulum invadere poſſunt, cum *Iſchias* morbus proprius *coxendicus* exiſtat: de quali differentia porro *vid. Hollerius in Comm. aphor. Hippocr. Sect. 6. aph. 59. Walliſius Comment. p. 125.* alium differentem affectum allegat *Möllenbroccius tr. de Varis c. 5. Sylvius Pr. Lib. 1. c. 50.* nec *gravidarum* aut *puerperarum* dolor circa inguina, *iſchiadicus* eſt. *conf. Foreſtus Lib. 29. obſ. 18. ſchol. Hollerius de morb. intern. Lib. 1. cap. 63. ſchol. p. 538.* Et quamvis non *ſtrictiori* ſenſu hunc affectum accipiamus, quo quidam aſſerunt, quod dolor *ille Iſchiadicus* genuinus exiſtat, qui circa *acetabulum* oſſis iſchii occurrit, tamen non *adeo late* & *laxe* de eodem affectu judicamus, velut *Riverius (vid. Boneti Polyalthes tom. III. Lib. V. c. 32. p. 453. n. 169.)* cujus judicium eſt, *dolor Iſchiadicus ab aliis Arthritidis ſpeciebus non differt, quod in his dolor ſolos articulos occupat, in illo vero dolor non in ſola eſt coxendice, ſed etiam ſummam natem & lumbos & os ſacrum occupat, ac in femur, tibiamque & extremum pedem exporrigitur, quod fit ob nervos a lumbis & oſſe ſacro emergentes, qui a coxendice feruntur, & inde ad femur, tibiam & pedes diſſeminantur:* qualis deſcriptio præter verum & genuinum morbum *Iſchiadicum* etiam *arthriticos, vagos, nephriticos, podagricos* & *gonagricos* complectitur.

§. III.

Progredimur nunc ad delineationem *Hiſtoriæ* Iſchiadicæ

dicæ, in qua *primo* circumſtantias quasdam in *ſubjecto* annotandas, recenſebimus: in hiſce antea ratio *Ætatis* obſervari debet, ſiquidem *plurimi* hominum morbi per diverſas *annorum* aut ætatis *periodos* variant, id quod jam *Hippocrates* annotavit, qui de præſenti morbo in *Prorrhet. Lib.2.ſ.44.t.9. & ſ.45.t.1.* ita differit: *hic morbus* (videl. dolores in humeris) *viris vehementiſſimus eſſe ſolet a quadrageſimo anno usque ad ſeptuageſimum: qua ætate etiam coxendicum morbus affligit:* hinc in *Sect.3. aph.31.* etiam adſerit, quod *ſenibus articulorum dolores familiares* ſint: exinde liquet, quod hic morbus *provectioris* ætatis hominibus, neque infantili, puerili & adoleſcentiæ ætati *primario* eveniat; hinc *Celeb. Stahlius in diſp. de Morb. ætat. fundam. c.2.p.9.* dicit: *confiniis juvenilis & virilis ætatis, profundiores, circa os ſacrum & Coxendices, dolores, eveniunt: qui ſi ſponte vel arte male ſuccedente, vel decubitus motuum incongruorum &c. vitiis, ad caput oſſis femoris declinent, a Gonagra & Podagra unguem latum abſunt: neque ſane opus eſt, niſi præcipiti aliquo ſudorifico regimine præmature inſtituto, quin præſto ſint.* Siquidem *Hippocr. lib. Prorrhet. cit.t.3. & 11.* de hoc affectu, quatenus *Senibus & Juvenibus* obtingit, tractat; huc pertinent teſtimonia ipſis caſibus manifeſta, dum *Raym. Joh. Fortis Tom. II. Cent.4.conſ. 71.72.73.* ſubjecta ægrotantia *Iſchiade* detenta in periodo *quadraginta* annorum conſtituta, allegat: *Lentilius Jatromnem. theor. pract. c.32.p.147.* virum 45. ann. allegat, qui jam per *decennium* iſchiadico dolore laboravit: hiſtoriam viri Iſchiadici ad 40. annos appropinquantis allegat *Stahlius in Patholog. de Malo Iſchiad. p.1072. 1073.* porro *Fortis l. c. conſ. 70. ſexagenarium* profert Iſchiadicum, *Riedlinus Curat.*

rat. Med. 64. Iſchiadicum ſeptuagenarium recenſet: & *curat. 242. ſexagenarium. Foreſtus Lib. 29. obſ. 19.* reminiſcitur *Iſchiadici 37.* annorum. Deinde hic affectus familiariter ſexum *maſculinum* afficit, & quoad hanc circumſtantiam conſenſum ſuum cum *podagricis* cruciatibus teſtatur, quippe qui *plus* mares, rarius *fœminas* afficiunt; quæ circumſtantia haud levipendenda, ſed ſolide inquirenda eſt, ob *quam cauſam* tale quid eveniat: interim non deſunt exempla, quibus probari poteſt, quod aliquando *fœminæ* hoc malo affligantur; *vid. Foreſtus Lib. 29. obſ. 18. Fortis Tom. II. Cent. 4. conſ. 69. Zac. Luſit. Med. Princ. Hiſt. Lib. 3. hiſt. 30. A. N. C. dec. 3. an. 7. obſ. 207.* reminiſcuntur *fœminæ iſchiadicæ 37.* annorum, cui affectui per prædictam *connexionem* tanto facilius *illæ* fæminæ ſubjectæ ſunt, quæ *arthriticis, podagricis* & *nephriticis* paſſionibus obnoxiæ exiſtunt: Dantur vero obſervationes, utut *infrequentiores*, quibus confirmari poteſt, quod hic affectus *teneriorem* aliquando corripiat ætatem, hinc *Riedlinus l. c. curat. 874.* hiſtoriam *puellæ 12 annorum Iſchiadicæ* commemorat, & *Diemerbræck obſ. 87. juvenem 24* annorum *Iſchiadicum* allegat: Præterea in ſubjectis ratio *Temperamenti* habenda eſt, ſiquidem in *hunc* affectum *ejusdem* temperamenti homines incidunt, cujus ſunt *arthritici, podagrici, nephritici,* videlicet *cholerico-melancholici, ſanguineo-cholerici, ſanguineo-melancholici,* magis vero *calidi* ſic dicti, quam frigidi temperamenti: proinde ejusmodi homines *magis* de humoribus *abundant*, adeoque *plethorici* exiſtunt, quæ tamen ſanguinis *plenitudo* non ſemper in *turgido* & *rubicundo* corporis *habitu* inquiri debet, cum illa ſæpius in *ſtrictiori* paululum tali habitu, plus in *inflatis* venis obſervari queat:

hinc

hinc ejusmodi ſubjecta non famelica, aut deficiente, ſed potius *plena*, aliquando *lauta*, *ſpirituoſa* & *luxurioſa* diæta fruuntur; interim non ſemper hæc diæta *ſplendida* & opipara eſſe debet, modo *larga* fuerit, quæ ad *accumulationem* humorum perinde ſatisfacit, attamen illa, quæ *magis lauta* eſt, *plus* ad *hujus* affectus præparationem contribuit; tanto magis vero, ſi quidam homines potum *vinoſum*, *ſanguinem* præcipue commoventem, *largius* aut *uſitatius* ingurgitaverint, aut *intemperantius* ingeſſerint: hinc *Vinum*, *Venus* & *Ira* æque in hoc affectu, ac in podagra eximium *irritamentum* hujus mali conſtituunt: Subinde talia ſubjecta ob *ſanguinis abundantiam* & frequentem ac magnam ejus commotionem valde proclivia ſunt, ad *actuales* ſanguineas *evacuationes* ſpontaneas, quæ motibus *Eluctatoriis* profligantur: unde aliquando ejusmodi motus in *conatu* tali excretorio ſubſiſtunt, aliquando ad *actualem perruptionem* pertingunt: hinc quædam horum ſubjectorum in *junioribus* ætatibus *narium hæmorrhagias* experta ſunt, uti *Hippocrates* notatu dignam profert obſervationem *Prorrhet. Lib. 2. ſ. 47.* text. 8. *ſit autem hic morbus his, quibus in pueritia & juventute ſanguis ex naribus fluere deſiit.* text. 9. *Proinde interrogandum eſt de ſanguinis eruptione an in juventute facta fuerit?* text. 13. *Si vero etiam malo colore præditi ſint hi homines, interrogandum eſt, an caput doleat: hoc enim fatebuntur*: de qua morborum connexione *vid. Programma Illuſtr. D. D. Stahlii* modo citatum, diſſertationi *de Regimine*, annexum: ita etiam talia ſubjecta in *hæmorrhoidales* motus inclinant, aut *Menſium* & *Hæmorrhoidum anomaliis* obnoxia ſunt, aut malo *regimine*, incongrua *diæta* aliisque cauſis *moralibus* & *phyſicis* tales

C *ata-*

ataxias contraxerunt: quam ob rem non æque neceſſe eſt, ut ſemper *actu* fluxerint *Hæmorrhoides*, aut *Menſes*, ſufficit, harum Hæmorrhagiarum *molimina* excretoria ſive *proximiora*, ſive *remotiora* in affectis ſubjectis præſto fuiſſe, quæ dehinc ad præſens malum anſam præbent; inde etiam facile alii *perverſi* & infenſi *effectus* derivari poſſunt, qui *conſecutionibus accidentalibus*, rectius annumerari debent, dum potius *inverſo* cauſandi ordine, adeoque *perperam*, illos effectus, aut accidentia talia pro *principali* hujus mali cauſa quidam agnoſcunt: Aliquando ſubjecta hujus affectus *multi animi pathematibus*, ſive *iracundis*, ſive *libidinoſis*, ſive cum multa cura & *ſollicitudine* occupatis obnoxia ſunt: interdum *plus ſedentariæ*, aut *confuſæ* & *nimium mobili* vitæ dedita ſunt; qui præcipui reſpectus ſunt, in *Subjectis* annotandi, quorum adhuc *alii connexi* in reliqua deductione mentio injicienda erit.

§. IV.

Quod porro *Signa* attinet, quæ hunc affectum denotant, tunc illa aut *eſſentialia*, aut *accidentalia* & *individualia* exiſtunt: *Priora* præcipue conſiſtunt in *ſenſibili dolore*, qui *ſpaſticus*, *tenſorius*, *tractorius*, *diſtenſorius*, *ardens*, *fremebundus*, aliquando *lancinatorius*, qualis vulgo in membris etiam *externis ſpaſmodicus* eſſe ſolet, exiſtit; & quamvis nonnulli hunc pro *acerbiſſimo* declarent, tamen ipſe per *tempora*, *temperamenta*, *individua*, aliasque cauſas discrepat, ut in uno ſubjecto & paroxyſmo *mitior* & *lenior*, alibi gravior & *acerbior* exiſtat: hic dolor *non uno continuo* durat ſucceſſu, alias *diu* durabilis *haud* eſſet, ſed quandoque *vagus* eſt, unde per momenta cruciatus ſuos exſerit, modo aliquantulum *remittit*, mox denuo corripit & ſic

alter-

alternat: aliquando *fixus* eſt, ut, quamdiu in *quiete* ſunt ſubjecta affecta, tamdiu & ipſe *latitet*, quando vero vel *leviter* affectum membrum *movetur* & flectitur, ſubito *acuti* quaſi dolores invadant: & tales dolores *utplurimum* ægris multos extorquent ejulatus, tanto magis vero, quia *raro tranſitorii* & *cito* remittentes evadunt, quin potius per *aliquot*, imo per *plures*, dies durent & quotieſcunque *recurrunt*, *acerbiores*, magisque *refractarii* communiter reddantur: *Locum*, quem *ordinarie* occupant, quod attinet, tunc medici in *multas* abeunt ſententias: nos in *latiorem* commemorationem haud immiſcemus, ſed brevitatem amantes cum *Fernelio de part. morb. & ſympt. lib. 6. c. 18.* ſignificamus, quod dolor in *ſuperiori* coxarum regione ſedem ſuam habeat, ſæpe vero *latius* ſe diſpergat, per *coxendicem* evagetur, *altius lumbos*, inferius *femora*, *crura* & *pedes* corripiat & in tali ſchemate cum *arthriticis*, *nephriticis*, *gonagricis* & *podagricis* cruciatibus alternet, tali quidem mutatione, ut, quando in *inferiori*, aut *ſuperiori* regione dolores hi *acerbius* affligunt, tunc temporis in *genuina* ſua ſede remittant, quando viciſſim in *hac tragœdiam* ſuam præcipuam ludunt, tunc communiter *aliæ* regiones *immunes* obſerventur: *Dolor* hic Iſchiadicus *noctu acerbior* evadit, adeoque plurimum *ſomnum* turbat, eaque propter *alias* functiones valde offendit, pervertit & *vires* una admodum *enervat*, id quod non modo *quotidiana* obſervatio, ſed ſeorſim *Celſus lib. 4. c. 44.* teſtatur, ſiquidem *Zac. Luſit. in Med. Princ. Hiſt. Lib. 3. hiſtor. 30. p. 563.* dicit: *affectus hic ob diuturnos dolores vires enervat, vigilias excitat, facultates proſternit, quosdam non dimittit:* Sæpe hic dolor *exacerbatur*, ſi patientes in lectis *plumaceis* incaleſcunt, un-

de aliquando adſerunt, die Schmertzen könnten keine Feder-Betten leiden: proinde idem dolor uſitatius non magnum *calorem*, neque ſenſibile *frigus* tolerat, a qua *utraque* cauſa facile *exacerbatur*, quam ob rem *Hippocr. Sect. 3. aphor. 22.* Iſchiaticam *autumnalibus* morbis annumerat & de eadem *Lib. 2. Prorrhet. ſ. 46.* indicat, quod ſi *diuturna* fuerit, *verno* & *æſtivo* tempore *opem expectare* debeat: (*conf. Fortis Tom. II. Cent. 4. conſ. 71. p. 573.* ubi caſus recenſetur *de Iſchiade*, quæ *per hyemem perſeveravit usque ad Ver.*) addit *Lommius in obſerv.* ubi de hoc affectu tractat: *parum ſperare vel hyeme, vel autumno licet:* unde præcipue huic dolori *frigus infenſum* eſt: *primis* acceſſibus & invaſionibus talis dolor *mitior* eſt, quando vero *crebrius* recurrit, *acerbiſſimus* invadit; cruciatus hic interdum verſus *inguina* ſe protrahit, aliquando ad *femur* deſcendit: ſi ante hunc dolorem partes *ſupernæ* cruciatibus afflictæ fuere, tunc *Coxæ dolor ſuperveniens ſupernarum* partium dolores *ſolvit. vid. Hipp. Epid. Lib. 2. Sect. 6. text. 47.* præterea aliquando dolor ille in *uno* latere, aliquando in *utroque* affligit & *acerbiores* cruciatus exſerit: uſitatius in membris affectis, nullus *tumor* nullusve *rubor* & *calor externus* obſervatur. *conf. Lommius, Wedelius diſp. cit. Foreſtus Lib. 29. obſ. 18. ſchol. Ettmüllerus de arthrit.* quod ſi vero uterque *occurrat*, tunc *congeſtio* & *inflammatoria* comminatio coincidit, unde affectus *gravior* redditur & *complicatum* ſtatum induit; talis cruciatus, quando jam *iteratos* recurſus ſervavit, communiter *diutius* durat: hinc *Hippocr. l. c. Prorrh. text. 11. de breviori* hujus affectus terminatione ita diſſerit: *at vero juvenibus non quidem minus doloris inducit coxendicum morbus; verum brevior eſt; nam quadrageſimo die liberantur:*

&

& licet non *abſolute* hic terminus *fixus* & *decretorius* exiſtat & aliquando *citius* remittat, aliquando *diutius* duret, tamen *utplurimum* hic affectus in *longius* tempus ſe protrahit, quare *Zac. Luſit. l. c. hiſt. 28. p. 549.* profitetur: *Iſchiadicus dolor durat & amplius affligit, nam longus eſt*, ex *Gal. Lib. I. Conſ. 4. Aurel. lib. 5. tard. paſſ. c. 1. Fortis Tom. II. Cent. 4. Conſ. 70. p. 572.* dicit: *hic morbus non facile removeri poteſt, quia ex ſui natura diuturnus eſt affectus; Wedelius in diſp. cit.* hunc affectum *chronicis* morbis annumerat. Dolor hic non raro *acutus* evadit, adeoque gradu *augeſcit* & in hoc ſtatu non eſt *fixus*, ſed *facile aliorſum* derivari poteſt: ob id *Hipp. de dieb. Judicat. ſ. 6. text. 6.* dicit: *Conſiſtit autem dolor plurimo tempore in inguinibus ſimulque coxendicibus acutus & æſtuoſus:* quo *magis* hic dolor cruciat, eo magis *impotentiam* movendi membro *affecto* affert: unde *Hipp. l. c. de dieb. jud. text. 4.* ait: *æger articulos vertere ac movere non poteſt præ dolore articulorum text. 7. & ſi quis ipſum erigat aut transmoveat, ejulat præ dolore, quam maxime poteſt:* Denique in hac *dolorum* Iſchiadicorum disquiſitione notandum eſt, quod antiquiores *genuinas* illorum ſpecies perſpicue ſatis haud ſignificaverint, dum pungentem, rodentem, ſtupefacientem &c. accuſant, qualis ad *verum* hujus mali genium haud pertinet, ſed potius ad *accidentalem* decurſum, aut alienas *conſecutiones* referri meretur. Et hæc quoad *Dolorem*, in hoc affectu obvium, annotare placuit.

§. V.

Prædicti dolores non modo magnam *animi* afflictionem & perturbationem, ſed & *appetitus* dejectionem cauſantur, hinc facile & cito mutatio in *externo* habitu & *colo-*

re morboſa comparet, quam hactenus commemorata pathemata provocant: ſiquidem alias magna vis eſt *dolorum* in mutando *adſpectu* ægrorum, dum vel *pauciores* horæ magnum cruciatum corpori afferentes, ſubito *faciem inſigniter* mutare ſolent: Sub *acerbiori* dolore partes affectæ magis ſunt *conſtrictæ. Alvina* excretio communiter in hoc affectu eſt *inordinata*, ſæpe *obſtructa*, aliquando *ſegnis* & præter ſolitum *difficilis*, aut *inſufficiens;* quandoque *tenaces* alvi obſtructiones & *tenesmodeæ* moleſtiæ afficiunt; imo aliquando ſub *difficili* ſucceſſu mucus tantum exernitur: Frequentius vero *accidentalia* pathemata hunc affectum comitantur, velut *febriles* commotiones, *horripilationes* præcedentes & ſupervenientes *exæſtuationes;* nonnunquam concurrunt cardialgiæ, *vomitus* & *inteſtinorum tormina*, quando præcipue in hiſce partibus *coacervatæ* & per *peculiares* cauſas & occaſiones *commotæ impuritates* deliteſcunt; nec non quando ſpasmi iſchiadici *vagi* ſunt & nunc in *externam*, nunc *internam* regionem transmigrant; quo etiam aut *medicamina*, aut *regimina*, aut *perverſorum* morum ſchemata contribuere ſolent: nonnunquam coincidit affectus *podagricus*, qualem caſum allegat *Fortis Tom. I. Cent. 4. conſ. 79.* quandoque *nephriticus vid. Hipp. Coac. prænot. ſ. 3. text. 335. A. N. C. dec. I. an. 8. obſ. 61. Ben. Sylvat. Cent. 3. conſ. 89.* aut *calculus Veſicæ Fortis Tom. I. Cent. 4. obſ. 15.* aliquando alia *urinæ* vitia concurrunt, velut *ſtranguria*, aut *urinæ difficilis* excretio, ſiquidem *Foreſtus l. c. obſ. 18. ſchol.* & *Lommius l. c.* teſtantur, quod, ſi *iſchiadicus dolor circa inguina affligit*, *Urinæ difficultatem inducat: Urina* in hoc affectu per *initia pauca* & *tenuis*, imo ſanæ ſimilis eſt, mox *rutilat* & circa *remiſſionem rubicunda* & *tur-*

bida

bida excernitur ; *Pulſus* durus eſt, quadantenus *frequens* & operoſus & ſi dolores *acerbiores* fuerint, celerior. Si *manifeſtiores* evagationes & commotiones *hæmorrhoidales* & hypochondriacæ occurrunt, tunc *capitis* dolores, cardialgiæ, imo *aſthmata* tranſitoria nonnunquam coincidunt: quandoque *ſtupor pedes* detinet, quando in *ſede genuina* affectus dolores ſæviunt; nonnunquam rami *venoſi* in *crure* & *pede* lateris *affecti* intumeſcunt (*conf. Proſp. Martianus comment. in Hipp. p. 169.*) & *oppletionis*, nec non *ardoris* moleſtam ſenſationem excitant, *quamdiu* dolores iſchiadici durant: quam ob rem prudentem conciliationem meretur obſervatio antiquorum, quod *Varices* (præcipue fluentes) *ſolvant Iſchiaden*, *conf. Foreſtus lib. 29. obſ. 18. ſchol.* Aliquando hic affectus *genitalia* loca in conſenſum trahit & *varias* in iisdem alterationes, maxime vero *languorem*, provocat; ſicut *Hippocrat. Lib. Prorrhet. 2. ſ. 45. text. 5.* teſtatur: coincidit quandoque cum hoc affectu *inſolita ſitis* & *anguſtia præcordiorum*, præcipue ſi dolores *introrſum* vergere comparuerint: *alternat* nonnunquam hic affectus cum cruciatibus *arthriticis*, *nephriticis*, *podagricis*; quando dolor *remittit*, *alvus* & *urina* facilius ſuccedunt & pars affecta paululum *intumeſcit*: imo tunc aliquantulum obſtupeſcit, donec hic *mediocris* ſtupor intra *breve* temporis intervallum ceſſet: aliquando licet *rarius*, patientes graves quidem *dolores* ſentiunt, interea ſub illis *libere* incedere poſſunt, imo quaſi ad *obambulandum* urgentur, qualis caſus occurrit in *A. N. C. dec. 3. an. 7. obſ. 207.* hiſce verbis conſpicuus: *illud imprimis notatu dignum erat, quod non tantum periodice exacerbatus fuerit dolor, ſed & in ipſo paroxyſmo obambulare valuerit, quin dolorum vehementia currere coacta fuerit ægra:* hæc

rela-

relatio teſtimonium pariter perhibet, quod Iſchiadica non-nunquam *periodica* reddatur: *vid. ſimilis* caſus in *Lentilii Jatromnematibus theoretico-practicis cap. 32. p. 147.* nonnunquam dolores Iſchiadici *alternis* diebus *acerbiores* evadunt & hac ratione velut *paroxyſmos*, aut *periodos* ſervant: *conf. Salius de affect. partic. cap. 16.* In nonnullis ſubjectis cum *Iſchiade concurrunt*, affectus *hypochondriaci* & *hyſterici*, qui etiam aliquando *alternant*; qui concurſus *nexum* illius affectus cum *hæmorrhoidalibus* & *uterinis* Menſtruis profluviis teſtatur: ſiquidem alias hoc malo afflicti communiter *plus* ſanguinis continent, indeque *variis aliis* commotionibus & affectibus morboſis ſubjecti ſunt, quos antiquiores medici *calido* aut *fervido* jecori tribuere ſolent, *durantibus* acerbioribus doloribus ægrius ægri *ſudant*, tanto magis in *affecta* parte, interim nonnunquam etiam *ſudores anxii*, nihil tamen *levantes*, intercurrunt, ſub quibus cruciatibus interdum etiam *vagus* & *angens* æſtus affligit, qui affectus potius *acerbiorem*, quam mitiorem gradum prodit: *remittente* dolore *torpent* & *gravativa* moleſtia laborant lumbi & pedes, aliquando hi *circa malleolos intumeſcunt*, quæ inflatio vero facile iterum ceſſat: interim totus affectus ita comparatus eſt, ut facile etiam *recidivam* patiatur & in hac *acerbius* ſubjecta torqueat: qualem *recurſum* præcipue *animi pathemata*, *diætæ* vitia, *refrigeria* ſenſibilia, actus libidinoſi venerei &c. invitant.

§. VI.

Tradita hactenus utplurimum *Diagnoſtica* Iſchiadici Mali tractatione, nunc in ordine *Prognoſticam* ejus diſquiſitionem ſubnectimus: quam ob rem obſervatio practica teſtatur, quod juxta *Hipp. Lib. de Affectionibus ſ. 30. text. 11.*

hic

hic morbus *moleſtus* quidem, *ſed non lethalis ſit*: attamen ſciendum etiam eſt, quod hic affectus facile in *contumacem* ſtatum degeneret, præcipue in ſubjectis, quæ de *cholerico* temperamento una participant: *deterior* etiam redditur, quo magis ſubjecta *animi pathematibus* indulgent: *periculoſior* eſt, quando *vagus* exiſtit, ſub quo ſtatu facile, æque ac podagra *retropelli* poteſt, unde internæ *inflammationes*, ſpaſmi, colicæ, motus *convulſivi*, *aſthmata ſpaſtico-ſuffocativa*, *ſpaſmi ventriculi* & *diaphragmatis*, aliique periculoſi affectus oriuntur, quales *podagram retropulſam* excipere ſolent: quando hic affectus *vagus* evadit, tunc magis *rebellis* curatuque *difficilis* eſt; quando cum *podagra*, *nephritideque* alternat, *deterioris* eſt conditionis; interim tamen verum eſt, quod *Hollerius de morb. intern. Lib. 1. caſ. 63. in ſchol. p. 538.* dixit: *Coxendicum dolor ſæpe fit multis, qui podagra nunquam laborarunt*; quo magis *ordinariæ* excretiones *retinentur*, eo contumacior & *acerbior* exiſtit; quando urina *limpida*, *tenuis* & *aquoſa* eſt, & *quamdiu* talis manet, tunc ſtatus morbi *gravior* eſt; comitatus *febrilium* commotionum declarat hunc affectum *vehementiorem* & intricatiorem: quo *tenacius* & *diutius Hæmorrhoides*, aut *Menſes ſubſiſtunt*, vel in *anomalo* ſtatu continuant, eo *contumacior* eſt morbus eoque certius *recurrit*: quo magis *acuti* ſunt dolores, eo facilius *ſtuporem*, *torporem* & *tumorem* pedum poſt ſe relinquunt; quo magis per *medicamentoſa* experimenta motus *hæmorrhoidales turbantur* & opprimuntur, eo magis malum accreſcit: quo frequentius *diverſis* & *contrariantibus* methodis medicis hic affectus tractatur, eo *pertinacior* & *immoderatior* redditur: quo *frequentius* hoc malum *re-*

vertitur, aut quo *diutius* inſiſtit, eo certius in loco affecto & connexis *inferioribus* partibus *ſtupor* perpetuus, aut *contractura aridura*, *tabes*, aut *paralytoidea* afflictio excipiunt, quæ *ægerrime* curari poſſunt: quid quod *Hippocrates Sect. 6. aph. 60.* hanc prognoſin producit: *quibus diuturno coxendicum dolore infeſtatis, coxa excidit, iis crus contabeſcit, & claudicant, niſi urantur:* cujus textus explicationem præc. *Riverius in Praxi*, ubi de *hoc affectu* agit, ſuppeditat: & ſiquidem demonſtratu *difficile*, ſi non impoſſibile eſt, quod hic dolor efficiat, ut *coxa excidat*; tamen homines ob doloris *acerbitatem claudicare* poſſunt, quando partes affectæ *rigidæ contrahuntur*, aut *firmitas* neceſſaria illarum, ſive tonus *relaxatur*: *Iſchiadicum* malum *junioribus vitam brevem promittit*, dicit *Sennertus in Praxi*, ubi de hoc malo tractat, id quod etiam Hiſtoria Practica teſtatur, in qua circumſtantia *hic* affectus *affinitatem* ſuam cum *Podagra* prodit, quando vero *congruis* ætatibus hic affectus evenit, hoc judicium, ut ſupra monuimus, haud valet: *deterioris* etiam indolis eſt, quando hic affectus cum *alio* morbo *complicatur*, velut *ſcorbuto*, *Lue venerea*, *hectica*, *aſthmate*, *catarrho*, &c. quales obſervationes allegatas *vid. in Moroni directorio ſub tit. Iſchias:* quando *gravitas* & incorrigibilis *pertinacia* hujus mali *tabem* infert, tunc quidam hunc ſtatum morbi *Phthiſin*, aut *tabem coxariam*, aut *iſchiadicam* nominant, cujus reminiſcuntur *Hipp. Lib. 5. Epid. Valleſius in comment. Riolanus in Enchirid. Lib. 5. c. 53. Zac. Luſit. Med. Princ. Hiſt. Lib. 3. hiſt. 30. Prax. admir. Lib. 1. obſ. 35. Schenckius Lib. V. obſ. 1. Sennertus l. c. Menſium & Hæmorrhoidum legitimus* ſucceſſus, multum *levat*, aliquando plane *tollit* hunc affectum. *conſ.*

Stab-

Stablii Pathol. cap. de Malo Iſchiad. Quando in hoc affe-ctu *humores* decumbunt *in coxam* & *corruptionem* ſubeunt, *malum* eſt ſignum; unde facile *ſynoviæ* & *tabes* ſuperveni-unt: ita *Schiffletius obſ. 47.* talem ominoſum *abſceſſum poſt Iſchiaden* commemorat: *Foreſtus lib. 29. obſ. 18. in ſcholio* dicit: *amittitur hic morbus frequenti vomitione, ut dicebat Rondeletius* & *Schenckius Lib. V. obſ. 5.* de *Iſchiade* caſum profert, ubi quidam *quotidianis vomitibus ab Iſchiade vin-dicatus fuit;* quales caſus plane *ſingulares* circumſtantias continent, unde *haud ultra metam* extendi & applicari de-bent: advertenda porro eſt *Foreſti prognoſtica* obſervatio *l. c. Varices ſi ſupervenerint, Iſchiaticam fere ſolvunt, & fluxus Hæmorrhoidum & ventris ſuperveniens, eam ſolvit: tumores duri* & *profundius* in *coxarum* ſede deliteſcentes, *poſt* Iſchiadicos dolores occurrentes, *malæ* indolis ſunt, & facile inde pravæ *corruptiones* oriuntur: quando hic affe-ctus *iterata* nunc vice recurrit, tunc *levis* cauſa ad ipſius *vernalem* aut *autumnalem annuam* & *periodicam revolutio-nem* contribuit: *malignos* æſtimant medici *recurſus* ex co-xarum regione in *ſuperiores* regiones, hinc *Valeſius comm. in Hipp. p. 201.* dicit: *Hipp. dicit ex dolore capitis ſolent ſuc-ci in pectus, hypochondria & coxam deſcendere, eſtque hic bo-nus abſceſſus, ſi contra adſcendunt malignus recurſus eſt. vid. Lommius l. c.* addimus *Riverii* annotationem: *Materia do-lorem iſchiadicum efficiens aliquando ſuppuratur & in abſceſ-ſum convertitur, quod docuit Hipp. 3. Epid. in hiſtoria Eu-polemi, qui talem abſceſſum paſſus eſt, & ex eo tabidus in-teriit: ſi abſceſſus aperiatur, ulcus remanet ſordidum & ca-coethes, quod etiam ad tabem perducit:* Si hoc malum ex *hæreditaria diſpoſitione* provenit, tanto magis *intricatum*

& *refractarium* exiſtit: *Lommius* denique profert: *obſervatum haud raro eſt ex hoc coxæ dolore natum hydropen eſſe:* Et hæ circumſtantiæ in *Prognoſi* hujus affectus annotandæ ſunt.

§. VII.

Quando nunc *Cauſalem* ſive *Pathologicam* hujus affectus explicationem tradere debemus, tunc præcipue *formalem* illius rationem demonſtrabimus, haud tamen reliquas *impulſivas* & *connexas* cauſas negligemus, quoad hanc *Formalem* indolem *diſcrepant* utique medicorum ſententiæ, quas brevibus tantum allegare, haud vero quoad *certitudinem* ſuam inquirere lubet: plurimi derivant hoſce dolores a *decubitu* & *defluxione* materiæ pravæ, nunc *bilioſæ*, nunc *ſalſæ*, *acris*, acidæ, tartareæ, muriaticæ, pituitoſæ, *nervos*, reliquasque partes ſtimulantis, arrodentis, excoriantis & corrumpentis; quidam etiam aliquando *ſanguineam* accuſant cauſam, eandem vero ejusque operationem ſatis *obſcure* explicant, interea hoc malum *diſtingvunt*, quatenus vel a cauſa *frigida*, vel *calida* provenit, ita ut nunc Iſchiatica *bilioſa*, nunc *pituitoſa*, nunc *ſanguinea* eſſe debeat, eo ipſo vero totum affectum cum *catharrali* morbo & *rhevmatiſmo* valde *confundunt*, ita ut ille ſecundum communem dijudicationem ſæpe appelletur ein geſalßener Fluß, der ſich in die Hüfften geſeßet habe: nos potius annotavimus, quod ſecundum hanc declarationem communiter *nexus* cauſarum violetur, quomodo *conſequentes* effectus cum cauſa *formali* confunduntur, ſiquidem *ab hac* tales *ſeceſſiones* & *decubitus*, nec non *ſtagnationes* & *ſtaſes* humorum *originem* trahere poſſunt, quæ in varias *corruptionum* ſpecies tandem degenerant: quam ob rem *ordo*

cau-

cauſarum requirit, ut *illam* impr. cauſam *præmittamus* & advertamus, *unde* reliqua phænomena & conſectaria *dependere* poſſunt & ſolent: ſi itaque *principalior* datur cauſa, a qua *reliqui* effectus, ſine *ſuppoſitione* & credulitate, ſed juxta *naturalem* ordinem derivari poſſunt, *ratio* tunc utique *ſana* poſtulat, ut *illam* præferamus & æſtimemus: annotationem meretur *Zac. Luſ. Med. Princ. Hiſt. Lib. 3. Hiſt. 32.* ejusque paraphraſis, in qua author explicat *Coxendicis dolorem a ſanguine ortum:* inter alia allegat ſuffragium *Avicennæ*, quo adſerit: *materiæ vero* (videlicet cauſa hujus affectus materialis) *ſunt ſanguis ſingularis*, *aut ſanguis phlegmaticus*, *aut ſanguis cholericus*, *aut ſanguis melancholicus:* ex *Aëtio* vero profert hunc locum: *generant hunc affectum Hæmorrhoides ſuppreſſæ*, *& vomendi conſuetudo intermiſſa & purgationes menſtruæ retentæ:* hæc aſſerta illuſtramus cum nonnullis locis & obſervationibus *Hippocratis*, qui *Lib. Epid. 7. ſ. 49. text. 12.* & eundem caſum *lib. 5. ſ. 33. text. 5.* iterata vice profert, quod quædam a *Menſibus non prodeuntibus arthritica* & *iſchiadica* facta fuerit: notatu pariter digna eſt annotatio, qua *Hippocr. Lib. de affectionibus ſ. 30. text. 9.* judicat: *morbus hic fit, cum bilis & pituita, in hæmorrhoidalem venam incubuerint &* *text. 10: hic enim ſanguis, per crus vagatur per hæmorrhoidalem venam:* unde *Duretus in annot. in Hollerii ſcholion de morb. intern. Lib. 1. c. 63. p. 547.* ſcribit: *ad Iſchiaden quæ inter arthritiden principatum obtinet, ſi fiat a ſanguine, venæ* αἱμοῤῥοῖς *inſignis detrahatur ſanguis*, & *p. 543. de Iſchiade dixit Galenus*, *dolorem oboriri in appendice iſchii ad nates propter ſanguinem, qui confirmatur & veluti protruditur, a vena majore hæmorrhoo cava:* cum hiſce effatis

tis conciliamus alium notabilem textum *Hippocratis Lib. Prorrhet. ſ. 47.* quando de *doloribus* circa *articulos* (qui cum *Iſchiade* peculiarem *nexum* habent) rite indagandos, hanc ſuppeditat admonitionem *text. 9. proinde interrogandum eſt de ſanguinis eruptione, an in juventute facta fuerit, text. 11.* & *quibus Hæmorrhoides fiant: ſ. 48. text. 7.* & *de ſanguine interrogare oportet, an in juventute fluxerit:* quando *cum hiſce* effatis *aliorum* medicorum obſervationes conciliamus, facile hujus mali *veram formalitatem* agnoſcere & demonſtrare poſſumus: ita *Foreſtus lib. 29. obſ. 18. in ſchol.* profitetur; quod Iſchiadici doloris cauſa aliquando ſint *hæmorrhoides ſuppreſſæ*, quod *Varices* & *Hæmorrhoides ſolvant Iſchiaticam;* quod juxta *Fortis Tom. II. Cent. 4. obſ. 69. p. 570.* & *Foreſtum l. c. Menſes impediti* ad Malum Iſchiadicum diſponant; quod idem *Fortis l. c. conſ. 74. p. 579. evacuationem per Hæmorrhoides in affectu iſchiadico ſummopere commendet:* quod ex *Hæmorrhoidum ceſſatione Iſchiadicum malum originem traxerit juxta Fortis l. c. conſ. 70.* addimus lectu dignam obſervationem, quam profert *Schenckius Lib. V. de Iſchiade tit. Liberati Iſchiadici obſ. 3.* ubi verba: *excrevit tandem magnam ſanguinis copiam, cum impetu quodam ex Hæmorrhoidibus erumpentem & STATIM dolor ceſſavit:* conferatur obſerv. *Foreſti Lib. 29. obſ. 4. de arthritide ex Hæmorrhoidum ſuppreſſione orta,* & *apertis Hæmorrhoidibus curata. conf. ejusd. Lib. 23. obſ. 4.* huc quadrant obſervationes de Iſchiadico malo *Hirudinum* applicatione ad *loca hæmorrhoidalia* curato *Zacut. Luſit. Prax. admir. Lib. 2. obſ. 171.* quo loco rotunde author confitetur, *Hæmorrhoidum apertio a coxendice præſervat,* & *menſtruorum provocatio hunc morbum ſanat:*

ſanat: & notatu digna eſt obſ. *Thoneri lib. 4. obſ. 1.* in qua agitur de *Iſchiadico* malo in viro, qui *Hæmorrhoidum* fluxu laboravit, qui *non alio* auxilio, quam *Hirudinum* uſu curatus fuit; ubi author de *Hirudinum ſalutari* uſu hæc verba addit: *exin ingens ille cruciatus, aliis invictus, evanuit, & monitorium reliquit, quantum momenti conferat, ad proſperam medelam exacta morborum & cauſarum congnitio;* ſimiliter *Hirudinum* uſum in *Iſchiade ſalutarem* deprædicat *Diemerbræck obſ. 87. annot. p. 113.* imprimis vero commendamus tractationem de Malo Iſchiadico in *Pathologia Cel. Stahlii* ſæpe allegatam; quemadmodum calculum ſuum nobis illæ obſervationes adjicient, quæ *ſanguiſugarum utilitatem* in *variis* affectibus probarunt, ſub quibus *utplurimum* etiam *Iſchiadicus* affectus comprehenſus eſt: & hæc loco alicujus *præparationis* ad *reliquam* applicationem & deductionem quadrare poſſunt.

§. VIII.

Juxta haſce multas obſervationes *formalem* Mali Iſchiadici rationem ipſis *Celeb. Stahlii* verbis *in Pathol. p. 1071.* tradimus: *unde aliter certe non poſſum, quin Iſchiadici doloris ætiologiam præcipue fundem in ſpaſtico apparatu contentionum ad hæmorrhoidales eruptiones, quaſi reſpectantium atque deſtinatarum; interim nec exquiſite & maxime ordinate, eo pertendentium: neque tanto minus eodem perpetuo, imprimis ſine externa ope, pertingentium:* exinde inclareſcit, quod hic affectus ſit *molimen ſpaſticum ad Hæmorrhoidalem excretionem, per externas præcipue hujus nominis venas, deſtinatum, ob varias vero vel morales vel phyſicas cauſas remotius & eminus tantum eo contendens, rarius tamen ſponte, aliquando tamen ſub artis adminiculantis concurſu eo*

per-

perveniens & tempeſtivo ſucceſſu in futurum moleſtas invaſiones & nocivas conſecutiones avertens: Quod itaque hic affectus *eſſentialiter* in *Spaſmo* ſatis *forti* conſiſtat, ipſa *ſpecies* & perceptio *dolorum* teſtatur, qui modo *vagi ſtrictorii*, modo *fixi tractorii* exiſtunt, unde ſub levi *voluntaria conſtrictarum* talium fibrarum commotione, valde dolores illi *exacerbantur;* aut ſi in *diuturna acerbiori* continuatione perſiſtunt, *contracturam* & *ariduram* poſt ſe relinquunt: dum fibræ *areſiunt* & in hac ſiccitate, rigiditate & immobilitate perennant: ſicut vero alias molimina *excretoria*, vel *proximiora*, vel *remotiora* exiſtunt & *in hac* qualitate cum *aliis* negotiis humanis, imo plane *moralibus*, conveniunt, ita *hic* ſpaſmus in *præſenti* affectu non cominus, ſed *eminus* ad *Hæmorrhoides*, tendit, propterea que in tali ſtatu *nunquam ſponte* eo pervenit, niſi *temperatiores* motus, *proximius in loca Hæmorrhoidalia* transferantur & invitentur, ut tandem *actualis* eruptio conſequatur: & quemadmodum *Podagricus* affectus æque ſpaſticum & *adhuc remotius* conamen *hæmorrhoidale* eſt, id quod in variis locis *Celeb. D. D. Stahlius* & *D. D. Præſes* ſufficienter & ſolidè demonſtrarunt, ita ob *diſtantiam* loci & *augmentum* motus, *Iſchiatica* a proceſſu *hæmorrhoidali ſeparari* haud debet: nec quicquam *valoris* continet *levidenſis* contradictio, quaſi aut *ante* hujus mali invaſionem, aut *ſub* hac, aut *poſt* eandem *Hæmorrhoidum* fluxio contingere debuiſſet, ſi *uterque* ſtatus *connectere* deberet; in qua objectione *triplici* huic reſpectui ex obſervatione practica ſatisfacere licet, quod videlicet *quidam Iſchiadici* ægrotantes ob Hæmorrhoidum *prægreſſarum* retentionem & *obſtructionem* in hunc affectum delapſi fuerint: aliqui ob *anomalum* & *in-*

ſuffi-

ſufficientem Hæmorrhoidum fluxum hoc malum patiantur, aliqui denique ab hoc malo vel in *totum*, vel in *tantum* per *tempeſtivum* Hæmorrhoidum *recurſum* liberentur: interea tamen dantur etiam Iſchiadici, quibus *nunquam Hæmorrhoides* ad *exitum* pervenere, in quibus nihilominus affectus ille cum negotio *hæmorrhoidali conſpirat:* Quodſi itaque *ætatem*, *temperamentum*, *ſexum*, *diætam*, *vitæ genus* &c. in *plurimis* obſervationibus, *excepta* ratione ſingulari *hæreditariæ diſpoſitionis*, annotaverimus in *Iſchiadicis* & ſubjectis ad *Hæmorrhoides* ſuſcipiendas idoneis, tunc facile etiam ex hoc *exquiſite practico* & reali reſpectu, *utriusque* ſtatus *conſenſum* agnoſcemus: contendunt itaque *hi* ſpaſmi ad *externas* præcipue Hæmorrhoides & quoniam hæ ratione *vicinitatis loci* & convenientiæ *motus*, cum internis *conſentiunt*, ita etiam mediante & vi *hujus conſenſus*, cum *internis* hæmorrhoidalibus profuſionibus aliquando conſpirant, attamen *illi* ſpaſmi, in *Iſchiatica* obvii, *eminus* circa loca hæmorrhoidalia vagantur & ob *diverſas* cauſas a *legitimo* motu & exitu *hæmorrhoidali* ratione *gradus* motus & *loci* diſcrepant: ſicut enim *facilior* & *convenientior* eruptio hæmorrhoidalis *leniori* & placidiori *congeſtione* ad *venas* hæmorrhoidales abſolvitur, ita in hoc affectu loco *congeſtorii* motus, acerbior *ſpaſticus* motus affligit: qui *poſterior* etiam in *exterioribus* regionibus *iſchiaticæ* & *coxendicum* regiones pererrat, imo aliquando plane in *ſuperiores* & *inferiores* regiones evagatur: quemadmodum vero venæ *hæmorrhoidales externæ* ſanguinem in *iliacam internam* venam revehunt, ita *rami iliacæ internæ* in *illos* muſculos diſtribuuntur, *in quibus* prædicti *ſpaſmi* cruciatus & tragœdiam ſuam exſerunt; in quem

E ne-

nexum etiam *externæ iliacæ* ramuli & inter hoſce ab aliis medicis *iſchias ſuperior* & *minor*, referri merentur; quam ob rem etiam prædicti *antiquiores* medici non modo *ſanguifluam*, ſed & hanc, quam *Iſchias* vocant, venam in hoc affectu ſeorſim notarunt: quare ob hunc *conſenſum motus progreſſivi*, qui inter hæmorrhoidales *externas* & reliquas nominatas intercedit, *molimina* hæmorrhoidalia nunc *proximius* circa venas hæmorrhoidales, nunc ob intercurrentia *impedimenta*, motuum horum aberrationem & *evagationem* provocantia, *remotius* circa alias *conſanguineas* venas & *connexas* reliquas partes, contingunt & in *poſteriori* ſtatu, *aliquando iſchiadicum* hunc affectum conſtituunt.

§. IX.

Hactenus *formalem* Iſchiadici affectus cauſam allegavimus, demonſtravimus & confirmavimus; nunc *alias* cauſas, quæ eo *diſponunt*, indicabimus: de quibus *generatim* aſſeveramus, quod *illæ* cauſæ, quæ ad *arthritiden*, *nephritiden* & *Podagram* contribuunt, etiam *hunc* affectum invitent: Siquidem non parum ad Iſchiaticæ provocationem *hæreditaria* propagatio contribuit, quando ab *arthriticis*, *nephriticis*, *iſchiadicis*, *podagricis*, & *Hæmorrhoidum* anomaliis affectis parentibus, infantes generantur, qui *facile* & *mature ſimilibus* cruciatibus, adhuc *acerbioribus*, ſubjiciuntur: proinde tamen in cauſarum *naturalium* ſerie *ætas* & talis quidem ad hoc malum diſponit, in qua *hæmorrhoidalis* proceſſus contingere ſolet: deinde idem *Temperamentum*, quod *Hæmorrhoidibus congruum* eſt, nec non ejusdem etiam *ſexus* ſubjectum, huic malo obnoxium eſt: hinc maribus, aut *maſculino* ſexui etiam per hanc

ratio-

rationem *familior* hic eſt affectus, cui *præ fæminis* Hæmorrhoides *frequentius* eveniunt: quemadmodum vero *fæminæ hæmorrhoidariæ*, licet comparate *rariores*, dantur, ita etiam *Iſchiadicæ fæminæ* occurrunt: præterea hunc affectum cauſatur *plenior* ſanguinis copia, præcipue quæ variis *moralibus* & *phyſicis* cauſis & occaſionibus *valde commovetur*, ut propterea conatus *hæmorrhagici* ingruant: in qua cauſarum ſerie minime obliteranda, aut levipendenda eſt, *ſingularis* propenſio in Hæmorrhagias aut *præcedens* conſuetudo ſubeundi Hæmorrhagias, quando præcipue *ſpontaneæ* tales ſanguinis evacuationes in aliquam *ataxiam*, aut quendam *defectum* abierunt, vel quando ſubordinatæ *artificiales* ſanguinis ſubtractiones aut *amethodice* & irregulariter ſuſceptæ, aut *perverſo animi* & *corporis* regimine, *ſalutari* ſua operatione *deſtitutæ* fuerant: quare *tempeſtivæ* & *congruæ* ſanguinis depletiones, præſente illius *moleſta* ubertate, cum *certo* effectu hoc malum aut *avertunt*, aut *præſervant*, modo *reliquæ* circumſtantiæ *juſte* concilientur: recte itaque *Foreſtus loc. ſæpe cit. lib. 29. obſ. 18. ſchol.* de cauſis hujus affectus judicat, quando dicit: *conferunt etiam & gymnaſiorum & eduliorum tum quantitas, tum qualitas, item anni tempus & regionis ac aëris conſtitutio, inſuper & ætas & habitus corporis & reliqua hujusmodi:* ſiquidem e rerum ſic dictarum *non naturalium* numero *variæ* cauſæ hunc morbum convocant: ſic *victus plenior* & *ſpirituoſior*, *potus ſaturatior* & *generoſior*, ad ſanguinis *augmentum* & præjudicioſum *incitamentum*, proinde etiam ad *molimina hæmorrhagica* contribuunt; ita *alimenta* & *potulenta*, quæ in genere *ſanguinis* motum *valde* augent & *præjudicioſo* impulſu agitant,

ſeorſim vero motus *hæmorrhoidales nimium* concitant, eoque ipſo aut *obruunt*, aut *confundunt*, velut ſunt valde *aromatica*, *vina* præcipue *recentia*, craſſius *ſulphurata*, &c. facilè hunc affectum alliciunt: præterea vel *nimis ſedentaria* vita, quæ ad ſanguinis *accumulationem*, ominoſam *craſſitiem* & *difficilem* ejus progreſſum, inſuper etiam multiplices *ſtagnationes* contribuit, ut pro ſingulis hiſce moleſtiis & nocumentis *avertendis*, æque molimina *hæmorrhagica* ſuſcipiantur, perinde ad hoc malum diſponit: ſicut viciſſim *exceſſiva*, impetuoſa & cum multo *orgaſmo* perverſo conjuncta corporis & *ſanguinis* commotio *eundem* affectum excitare ſolet, dum ſub *aliarum*, huc quadrantium, cauſarum concurſu conatus *tales hæmorrhagicos* eluctatorios provocat: & quando *tot* cauſæ, *diſtinctæ* qualitatis, *magnæ* efficaciæ & in perverſum valde ſtatum, vitalium motuum *ordinem* conjicientes concurrunt, tunc molimina *hæmorrhoidalia* certius & facilius in *anomalum* & exorbitantem ſtatum tranſeunt, ut loco *temperatæ congeſtionis*, in locis *proximis* neceſſariæ, vehementes & *acerbiores ſpaſmi* in *diſtantibus* regionibus & partibus affligant, ad eundem quidem finem *excretorium* tendentes, ſed *haud* facile ſponte *eo* pervenientes, quin potius in *irregulari* hoc tramite perſiſtentes & increbeſcentes: nec oblivioni tradi debent *anni tempora*, quibus molimina *hæmorrhoidalia* in multis ſubjectis *reverti* ſolent, qualia præcipue *æquinoctialia* exiſtunt, *quibus* etiam *iſchiadicæ* tales afflictiones irruere ſolent, quæ ex hac pariter circumſtantia *conſenſum* ſuum cum negotio hæmorrhoidali comprobant: aut quando poſt *præviam* admodum *calidam* tempeſtatis qualitatem, ſub qua ſanguis *valde* impellitur & præter præſentem ſuam *abundan-*

undantiam moleſtior redditur, ut propterea facilius motus *hæmorrhagici* ingruant, *frigida* nunc adſpirat *aura*, aut frigidi afflant *venti*, ſub quibus corpus *antea* perquam *calefactum* & ſanguis nimium *expanſus* valde alterantur, ut præter liberalioris *tranſpirationis aliarumve* excretionum *repentinam* offenſionem & *oppreſſionem*, ſanguinis hactenus conſueta efficacior & *potentior* commotio graviter turbetur, hinc ſubito tales *anomali* & pertinaces motus *hæmorrhoidales* in ſubjectis, *prædictarum* qualitatum ſuſcipiuntur: eam ob cauſam *frigus* magnam efficaciam, *provocandi* tale malum, quod aliàs *rigida* ſpaſtica fibrarum conſtrictione ſeſe exſerit, habet, ſiquidem *ejusmodi* obſervationes de *Iſchiatica refrigerio* excitata occurrunt in *A. N. C. dec. 3. an. 7. obſ. 207.* & in *Lentilii Jatromnemat. theoret. pract. c. 32. p. 147.* & reliquis ſupra memoratis authoribus: etenim facile homines, qui jam in *ſimiles* morbos inclinant, ex *in & externa* corporis *exæſtuatione* & *ſubito* alternante *in & externa* ejus *refrigeratione*, affectus ſui impetuoſum & ſuſpectum *recurſum* invitant.

§. X.

Inter *omnes* cauſas *remotas* & *impulſivas*, nulla ſane *majoris* poteſtatis & *citioris* ac *certioris* activitatis eſt, quam quæ ex *immoderatiori animi* operatione præc. *pathetica* proveniunt: quare homines *præcipitis*, *iracundi*, *impatientis*, *variabilis*, *impetuoſi*, multis *adverſis* & ad *indignationem* diſponentibus negotiis occupati, aut multiplicibus *arduis* & *operoſis* actionibus indulgentis animi, præter *reliquas* cauſas *facile* in *hunc* morbum incidunt, dum *antea* ob *talem* mentis qualitatem in motibus *hæmorrhoidalibus* varias *ataxias* perpeſſi ſunt, hinc *ejusmodi* ani-

mi qualitates *ſimiles irregulares* Hæmorrhoidum proſecutiones invitant: quæ licet aliquando *erumpant* & *fluant*, tamen ſemper *malis* qualitatibus præditæ ſunt: *talibus* animi motibus, *hoc malum* provocantibus, accelerantibus, exacerbantibus & in *pertinaciorem* gradum transferentibus annumeramus affectum *Veneris*, ſive fervidam libidinem, quæ, ſicut in aptis ſubjectis motuum *hæmorrhoidalium* & *diverſorum*, ratione *loci* variantium, *ſpaſmorum* mater & nutrix eſt, ita hunc affectum, facile convocat & confirmat: hinc *plurimi* medici, quorum jam fuſius in præcedentibus mentionem injecimus, de *Venere* teſtantur, quod *Iſchiadicos* extreme lædat. *conf. Foreſtus Lib. 29. obſ. 19. Fortis Tom. II. conſ. 73. p. 576. Cent. 4.* ſiquidem affectus ille non modo *fortiores* commotiones ſanguinis excitat, ſed *largiorem* affluxionem in *vicinitates* locorum *hæmorrhoidalium* cauſatur, ut dehinc in ſubjectis, vel *ſubtilius* vel *craſſius* in *hæmorrhoides* inclinantibus, tales *anomalicæ* Hæmorrhoidum proſecutiones oriantur: Et quamvis porro aliàs facile *alvi obſtructio* hunc affectum *comitatur*, tamen viciſſim omnes cauſæ *pertinacem* talem *retentionem* inferentes, non modo legitimum motuum & moliminum, imo ſucceſſuum *hæmorrhoidalium* ſtatum turbant, ſed & ſubinde eminentes tales *anomalias* hæmorrhoidales, quibus *Iſchiadem* etiam annumeramus, excitant: quæcunque cauſæ vias *urinarias* & *ſpermaticas* ſenſibiliter commovent & *ſtimulant*, illæ æque hunc affectum provocant, quia motui & negotio *hæmorrhoidali* facile *perverſas* qualitates communicant: id quod fuſius *D. D. Præſes in tr. de Hæmorrhoidibus* demonſtravit: & quoniam copioſa *bilis* profuſio intra *inteſtina* & *maſſam ſanguinis* graves alterationes

ſpaſ-

ſpaſmodicas & *orgaſticas* cauſatur, hinc ob *hanc* rationem diſpoſitio ad *Hæmorrhoides* valde perverti & *ob hanc* confuſionem *Iſchiadicum* malum *originem* trahere poteſt & ſolet, hinc multi *inverſo* cauſas connectendi ordine, *bilem* pro *principali* hujus affectus cauſa agnoſcunt, quæ tamen *remota* & *impellens* exiſtit: Præterea etiam notare convenit, quod tales *ſpaſmi*, cum *congeſtionibus* & *rhevmatiſmis* alternantes, in ejusmodi locis modo ſuſpectas *ſeceſſiones* humoroſas *acres*, modo ſtagnationes & *tumores*, modo *ſtaſes* & *conſequentes inflammationes*, *ſuppurationes*, *ulcerationes*, *ſynovias*, aut *paralyticas* alterationes cauſari queant, quæ *conſecutiones* perperam pro *formali* & *principali* ratione hujus affectus declarantur: exinde facile liquet, quod *entia* præter neceſſitatem *multiplicare* haud conveniat, videlicet cauſam hujus affectus *formalem*, quoniam *ab illa*, *quam* hactenus demonſtravimus & *confirmavimus*, reliquos *ſecundarios* effectus & *accidentales* conſecutiones, ſine ulla *coacta* & vana præſumtione aut ſuppoſitione derivare poſſumus & modo *conciliavimus*, proinde tamen *anomalicus* Hæmorrhoidum ſtatus, cui modo *præſentem* accenſuimus affectum, facile moleſtam & *morboſam* humorum *dyſcraſiam* introducere poteſt & ſolet, quando videlicet *ordinariæ* ſalutares *excretiones* frequentem & magnam perverſionem ſubeunt: quas ſingulas itaque alterationes in *Therapia* rite tractandas, in *Pathologia* vero cum *formali* ratione non confundendas eſſe judicamus. Quod denique aliis *acerbioribus* & *diuturnioribus* Spaſmis accidere ſolet, id etiam huic morbo, ſi *haſce* qualitates aſſumit, evenit, ut videlicet partium *affectarum aridura*, *contractura*, *tabes*; *ſtupor* & ob eximiam *aliarum*

fun-

functionum, *vitalem* œconomiam concernentium, perturbationem, *hectica*, aut prægreſſorum *immoderatorum* ſpasmorum *contrarium*, videlicet *atonia*, *paralyſis* & tandem mors ipſa conſequatur: Quod vero huc usque de *Hæmorrhoidibus* diximus, idem valet de *Menſibus*: ſiquidem aliquando ob *inſufficientem* aut *deficientem* Menſium ſucceſſum fæminæ *hæmorrhoidalibus* motibus ſubjiciuntur (*vid. D. D. Præſidis diſp. de Hæmorrhoidibus Fæminarum, de Hæmorrh. Gravidarum & Puerperarum*) in quibus ſuperveniens Malum *Iſchiadicum irregulare* & *anomalum* molimen ad *Hæmorrhoides* inferendas, aut *Menſtruas* purgationes ſublevandas & *reſtituendas* exiſtit: Quæ ſingulæ conſiderationes & rationes in *Pathologica* hujus affectus explicatione ſufficere & ſatisfacere poſſunt.

§. XI.

Practicam denique ſubnectimus tractationem & in hac neceſſarias quasdam *Cautelas* commendamus: quare in præſentis affectus curatione *confuſæ ſubtractiones ſanguinis* valde *nocent*: haud quidem nos latet, quantus *diſſenſus* inter medicos, præc. *antiquiores* occurrit, quoad *regionem*, e qua ſanguis evacuari debeat, ubi quidam *ſuperiorem* præferunt, alii improbant: nos brevibus indicamus, quod *vagabunda* & inconſtans talis miſſio ſanguinis totum affectum magis *pervertat* & *contumacem* reddat: neque tamen propterea negamus, quod *immoderati* motus *congeſtorii* & pertinaces eluctationes *hæmorrhoidales* evacuatione ſanguinis in *ſuperioribus* regionibus inſtituta, *ad tempus* mitigari queant, attamen *in futurum totum* morbi ſchema magis *intricatum* & complicatum facile redditur, ut præſentes *anomaliæ* hæmorrhoidales magis *ob-*

fir-

ſirmentur & exacerbantur: deinde ſubtractiones ſanguinis, *curatorio* ſcopo *indiſcretim* inſtitutæ, *utplurimum* in hoc affectu *ſiniſtram* & alienam operationem nanciſcuntur, quid quod efficiunt, ut *præſentes* dolores *acerbiores* & contumaciores evadant: *negligentior* vero *ſanguinis*, ejusque *motus* præc. *eluctatorii* æſtimatio & *directio* perinde huic affectui perquam *præjudicioſa* eſt: quare *abſoluta* intermisſio *artificialis* depletionis ſanguinis, æque *nociva* exiſtit: *Vomitoria* in hoc affectu *facilius male*, quam prospere operantur, quia hoſce ſpaſmos cito in *internas nobiles* partes convocant, & colicam convulſivam, ſpaſmum & convulſionem ventriculi, inflammationem hujus & inteſtinorum, aſthma convulſivum, aliosque repente lethales morbos cauſantur: quando vero *emeſis utilis* judicatur, tunc illa *leniſſima* ſit & ſub provida corporis *præparatione*, prout videlicet *individuales* & *ſpeciales* circumſtantiæ requirunt, ſuſcipiatur: proinde in hoc affectu aliæ *impetuoſæ* evacuationes ſedulo *omittantur*, quæ aut periculoſam hujus morbi *translationem*, aut valde præjudicioſam illius *complicationem*, aut pernicioſam repentinam illius *exacerbationem* cauſantur: *nocent* porro omnia remedia *concentrata* & *ſimul ſanguinem* valde *commoventia*, quæ ominoſas *congeſtiones*, *inflammatorias* comminationes & *febriles* commotiones provocant, & dum fibras, nunc *ſpaſtico* motu præditas, *magis afficiunt* & offendunt, ita *ſpaſmos augent*, humorumque *ſtagnationes*, *ſtaſes*, corruptiones, partium vero ariduras & contracturas poſt ſe trahunt: *evitentur* etiam remedia *communia narcotica*, quæ dolorem quidem *cito* ſopiunt & *ſedant* ſed ſuſpecta & pe-

riculoſa *conſectaria* convocant, velut ominoſos *tumores*, aut *œdomatoſos* aut alios, *ſtupores*, *paralyticas* afflictiones, *ſe* - & *excretionum* ſalutarium *turbas*, *cachexiam*, *tympanitem*, *aſthmata* ſuſpecta, ſimiliaque intricata morborum ſchemata: *nocet confuſa indicationum* therapevticarum adminiſtratio, quando præc. *poſthabitis principalioribus* reſpectibus cura *magis* ad humorum *intemperiem* corrigendam redigitur & *opportunitas temporis* cum aliis *magis neceſſariis* operationibus therapevticis, *negligitur*: *noxam* afferunt *topica* valde *emollientia*, quæ ſuſpectas humorum *ſtagnationes*, partium *atonias* & *tumores* pravos cauſantur: præcipue vero perquam *pernicioſa* ſunt quælibet *repellentia*, quæ in *interna* & nobili corporis regione ſpaſmos, convulſiones, ſtagnationes & ſtaſes, inflammationes, imo repentinam corruptionem cauſantur; quam ob rem, *plurimi* medicorum *hujus* efficaciæ remedia valde *improbant*, ex quibus hoc loco tantum allegamus *Schenckium lib. V. tit. liberati iſchiadici obſ. 9*: obſunt *interna* & *externa* refrigerantia, quæ neceſſarias & ſalutares *evacuationes*, humorum *progreſſiones* & fibrarum motricium *congruam* lenitatem & *flexilitatem* valde turbant: damnum etiam afferunt remedia *roborantia* & *tonica* *inopportuno* ordine & tempore ordinata, quæ magis *præſentem* ſpaſmorum *acerbitatem* *augent*: quæcunque remedia motus *hæmorrhoidales* magis *perturbant*, ſanguinem *incraſſant*, *viſcera* interna *obſtruunt*, *externorum* etiam affectarum partium *obrigeſcentiam* augent, illa in hoc affectu magis *inimica* ſunt: quare communis *martialium* uſus *facilius* & certius nocet; nec non *ſpi-*

rituo-

rituoſorum concentratorum topicus uſus plus officit, quoniam fibras, ſemel *ſpaſmo* detentas, magis *rigidas* reddunt: proinde *volatilium* uſus *externus* valde circumſpectus ſit: neque *unguinoſorum* & *ſiccorum* uſus topicus *ſecurus* eſt, quoniam *poros* valde *obſtruunt*, fibras vel nimium *emolliunt*, vel illarum inimicam *ſtricturam* adjuvant: nec *rubefacientia* & *phœnigmi* conſtanter aut facile aut frequenter opem ferunt, ſed plurimum *palliativum* effectum edunt: a quibus ſingulis *experimentis* & modis *perverſis* in hujus affectus Cura ſollicite abſtinendum eſt; quæ potiores in hac Therapia obſervandæ ſunt Cautelæ.

§. XII.

Poſitiva hujus affectus Cura ſequentibus *indicationibus* rationalibus *therapevticis* comprehenſa eſt: 1) ut *primæ viæ* ab *impuritatibus* liberentur, 2) ut motus ſpaſtici *leniantur*, *temperentur*, *ſedentur*, 3) ut *diverſione* congrua iidem motus vel *eminus*, vel *cominus* corrigantur, 4) ut *ſymptomata* urgentia avertantur, ut 5) denique *Præſervatio* idonea ordinetur: *Prima* indicatio perficienda eſt congrua *laxatione* pro diverſitate *temperamentorum* cum aptis remediis inſtituenda; huc quadrat *Rhabarbarum* cum decocto avenæ paſſulato extractum, aut *Manna* cum ſimili decocto ſoluta, addito oleo amygdal. dulc. & cryſtall. tart. ant *tamirindi* cum tali decocto elixati, aut *Sal Anglicanum*, aut *Magneſia alba* cum decocto tali aut juſculo non valde pingui, *mixta*: quæcunque enim remedia præter *laxantem* effectum una *leniunt* & demulcent, aut modice *emolliunt*, illa in hoc affectu perquam *utilia* ſunt: ſi quæ ſubjecta *facile* ad *alvinam* excretionem duci poſ-

 ſunt,

ſunt, nec copia bilis prohibet, illis Syrup. de Cichor. c. Rhab. Syr. roſar. ſolut. cum Cryſtall. tart. in decocto avenæ mixt. & ſolutus conducunt; in aliquibus ſubjectis *Magneſia alba* ut & *Sal anglicanum* confert; Deinde in *Altera* indicatione motus fortiores ſpaſtici *leniendi* ſunt & quidem decoctis dilutioribus C. C. avenæ, hordei: quemadmodum pro *potu ordinario* præſcribi poteſt decoctum parandum ex rad. Scorzon. ſarſapar. Cichor. fœnic. gramin. herb. chæref. millefol. arnic. fl. Sambuc. chamom. vulg. Sem. fœnic. bacc. laur. & junip. C. C. raſpat. paſſul. Maj. & min. cort. Citr. rec. aven. excortic. & nitr. purif. providendo ne decoctum tale nimis ſaturatum ſit: *ſimilem* effectum habent *Gelatinæ* aut *domeſticæ*, aut *pharmaceuticæ* leviter acidulatæ, præc. ſi ſanguinis *orgaſtica* commotio conjuncta fuerit: conferunt etiam *lacticinia*, *modica* quantitate uſurpanda, præc. ſi *primæ viæ* ab impuritatibus *bilioſis* & *acidis* liberatæ fuerint: in *ſenſibilioribus* ſubjectis conducunt emulſiones ex aquis deſtill. Scorzon. chæref. Millef. Veronic. fl. Sambuc. acac. ceraſ. nigr. amygd. dulc. Sem. frig. maj. paratæ: *extrinſecus* leniunt fomenta vaporoſa ex fl. chamom. utriusque, melil. ſambuc. aneth. acac. ſpic. ſtæchad. utriusque lavend. croc. orient. herb. matricar. c. flor. meliſſ. betonic. parata; huc proficit empl. Sapon. Barbette c. Cerat. de ammoniac. & pauxillo Empl. de Galb. Crocat. nec non Camph. ſervata illa circumſpectione, ne emplaſtrum tale *immediate* dolenti parti, ſed ſupra linteolum prius applicatum adhibeatur, deinde ne *nimis diu* ſupra locum illum relinquatur; ſed *alternatim* applicetur, iterumque aliquandiu removeatur: pari mo-

do

do conducit cataplaſma ex Semine fœni cum tantillo croci orientalis & lacte paratum, intra linteamina ad locum affectum *modice calidum* per horulam appoſitum: Deinde conjungantur *temperantia* remedia, velut pulvis ex nitri purif. gr. vii. tart. vitriol. Corall. rubr. ppt. & C. C. ſ. ign. gr. v. cum gr. j. Cinnab. propinetur ejusmodi pulvis ſingulis *tribus horis:* aut exhibeatur potio ex prædictis aquis deſtill. Syrupo roſar. ſolut. papav. rhæad. ſpirit. nitr. dulc. ita etiam *oleum Vitrioli dulce* in hoc affectu temperantem efficaciam promittit: plus vero ab ipſo *nitro depurato* ſperandum eſt, quod etiam *variis formulis* combinari poteſt: Et ſi hæc lenientia & temperantia *pertinacem* forte affectus gradum *infringere haud* poſſunt, tunc ſelecta & *ſecura ſedantia* interponere licet: ex illis ordinamus & admittimus *interne emulſiones* Papaveraceas, Decocta prædicta cum floribus chamom. vulg. ſambuc. papav. rhæad. aneth. ſocianda; aquas deſtill. fl. paralyſ. ceraſ. nigr. naph. ſambuc. acac. aneth. meliſſ. huc referimus parcum & valde refractum uſum croci orient. eodem effectu ſatisfacit *Cort. Chaccarill.* aut in *pulvere*, aut in *extracto* cum prædictis potionibus offerendus: *Cinnabarina* modica quantitate conceſſa, ſimilem virtutem poſſident: *extrinſecus* plurima ante nominatorum *ſedantium* remediorum conferunt: quibus ſi temperantia & lenientia in methodo medendi *ſubjungantur* certius & ſecurius ſingula in hoc malo opem ſuam conferunt: *narcotica* & vulgaria opiata locum hîc *haud* inveniunt, quorum effectus *minus ſecurus* eſt, licet *dolores* ad ſenſum minuant: proinde etiam in *ſenſibili* hoc affectu cum *theriacalibus* medi-

camentis *caute* procedendum eſt, quæ plus *externo*, quam interno uſu admitti poſſunt.

§. XIII.

In Curatione hujus affectus præterea juxta *tertiæ* indicationis tenorem conducunt auxilia, quæ aliquali *diverſione* motus immoderatos & *exorbitantes* ſpaſticos corrigunt: Hæc diverſio peragi poteſt, vel per *Clyſteres lenientes*, haud tamen admodum acres & ſtimulantes (uſum Clyſterum in malo Iſchiadico commendatum videas in *Zac. Luſit. Med. Princ. Hiſt. Lib. 3. hiſtor. 30.*) qui dum loca *hæmorrhoidalia* modice relaxant, ita non modo *liberiorem* affluxum ſanguinis ad illa invitant, ſed & *faciliorem* progreſſum ejusdem per *connexas* regiones adjuvant, adeoque *præſentem* conatum *anomalum* excretorium perquam alterant: porro congruam *diverſionem* conciliant *leniora diuretica*, quæ motus ſpaſticos *a loco*, quem detinent, non modo *avocant*, ſed in confinia *proximiora* hæmorrhoidalia transferunt & denique *ſerum inimicum*, ſanguinis temperiem violans, *orgaſmum* ſanguinis ſuſtentans, vias *ſtimulans*, ex ſpaſticis motibus copioſius *genitum evacuant*, ſicque non modo *motibus*, ſed & *craſi* ſanguinis *corrigendis* inſerviunt: talia *diuretica* eſſe debent *mitiora*, ne *ſubitaneo* impetu ſpaſmos ad *interiores* & *nobiliores* partes convocent: huc pertinent prædicta *Salina*, Nitroſa, Salia media, cryſtalli tartari, Spiritus Tartari, Tinct. tartari cum ſpirit. nitri dul. eſſentiaque ſuccini combinata: aut mixtura ex eſſ. vincetox. juniper. ſem. fœnic. Succin. ſpirit. tartari & nitri dulci: yel exhibeatur pulvis ex lap. cancr. citr. lumbr. terr. corall. rubr. ppt. &

nitr.

nitr. depurato: vel immiſceantur temperatæ ſpecies diureticæ prædictis decoctis: obſervata cautela, ne præſente *orgaſmo* aut *febrili* motu ſanguinis *ſpirituoſa* ordinentur: præterea convenientem *diverſionem* largiuntur mitiora *rubefacientia*, ſuris aut pedum plantis apponenda: quo aliqui *emplaſtra* rubefacientia referunt. *conf. Diemerbrœck. obſ. 87. p. 113. Rhaſes lib. de mirabilibus curis. Zac. Luſ. l. c. hiſt. 28. p. 548.* multique alii: quare *Sydenhamius Opp. med. p. 486.* ad malum Iſchiadicum & Podagram *Moxam*, videlicet *linum crudum* juxta *Hippocratem* laudat; talia experimenta, licet *gravitatem* doloris iſchiadici valde *alterent*, ut dolor *novus* excitatus, *præſentem* obruat, tamen hæc cura non *fundamentalis*, ſed *palliativa* eſt, quæ tamen in congruis *ſubjectis* & occaſionibus, præmiſſis præmittendis, & ſubjunctis ſubjungendis, etiam locum habere poteſt: porro *diverſionem* ſubminiſtrant *manuluvia*, frictiones lenes loci affecti cum *panno* aut *excutia molli*, cucurbitulæ *cœcæ ſcapulis* applicatæ, quin plane *hirudines* ad loca hæmorrhoidalia *curatorio* etiam ſcopo, *præparato* prius corpore adplicati; quare tot teſtimonia *hirudinum utilitatem* in hoc affectu concelebrant, qualia non modo *ʃʃ. 7.* allegavimus, ſed quibus addimus ſuffragia *Riverii* & *Rechii*, quæ profert *Bonetus in Theſauro practico Libro V. cap. 32. p. 458.* hiſce verbis comprehenſa: *ex Hæmorrhoidibus etiam ſanguis per hirudines eductus, mirum in modum Iſchiadicis opitulatur, quod ſanguis in coxendicum venis contentus educatur: harum enim partium maximus eſt per venas conſenſus: conf. Celeb. D. D. Stahlii diſſ. de Sanguiſugarum utilitate & Pathologia p. 1072.*

1072. 1073. ſub tit. mali iſchiadici. diſp. *de Podagræ nova Pathologia p. 27. Iſchiatico-arthritici dolores, obortis Hæmorrhoidibus aut in tempore adhibitis Hirudinibus, certisſime ceſſant: continuante Hæmorrhoidum talium per ſtata tempora fluxu conſtanter deſinunt:* conf. etiam *ibid. p. 29.* ubi plura talia teſtimonia proſtant: *Derivantur* etiam ſpaſmi *e loco* affecto *leni commotione* corporis, quantum circumſtantiæ permittunt; quare *Hippocrates de internis affect. ſ. 57. text. 7.* dixit: *Iſchiadici modice deambulare debent, ſi potentiores ſiunt, plus & text. 9. lecto circumferri debent: Fortis Tom. II. Cent. 4. conſ. 72. p. 576. & conſ. 75. p. 581.* judicat: *Motus & aſſidui flexus coxæ magnopere præſtant. conf. Foreſtus Lib. 29. obſ. 19. ſchol. p. 441:* qua corporis commotione fibræ in *ordinariam* flexilitatem derivantur & ſpaſmi *avertuntur*: quæ diverſa derivantia *juſto* ordine adhibita, *multam* opem in hoc affectu conciliant.

§. XIV.

Symptomata præjudicioſa ſub hac medendi methodo congrue *mitiganda* ſunt, e quibus *alvi* ſuſpecta *occluſio* prædictis *lenientibus* & *laxantibus* internis, nec non *clyſteribus* reſeranda eſt; qui poſteriores, ſi ſimul modice *roborantes* fuerint, urgentibus & angentibus *flatulentiis* opponi poſſunt: quo etiam pilulæ *confortantes* conducunt, quæ ſimul *leniter* alvum aperiunt: Si motus *febriles*, aut moleſti *orgaſmi* ſanguinis concurrunt, præſtat prædicta remedia *temperantia, abſorbentia, nitroſa*, aut ſi circumſtantiæ permittant, *mitius acidulata* in uſum trahehere: Si *intemperies* ſanguinis præſens fuerit, tunc præ-

domi-

dominantibus impuritatibus aut *bilioſis*, aut *aliis* ſubvenire convenit *congruis corrigentibus* alterantibus & evacuantibus, quo *ſucceſſive* maſſa ſanguinis ab ejusmodi *impuritatibus* liberetur & dein motus *hæmorrhoidales* facilius in *ordinem juſtum* converti queant: pro hoc ſcopo *talia* ſeligantur remedia, quæ *Cacochymiæ* emendandæ inſerviunt: Si in locis affectis ſuſpectæ humorum *ſtaſes* contigerunt, refert illas *internis reſolventibus* & leniter *diaphoreticis*, externe *balneis*, *fotibus* & *cataplasmatibus* emollientibus & diſcutientibus avertere: *Reliquiis* denique dolorum abigendis inſerviunt Balnea ſicca ex *formicis* conficienda, aut Mixtura ex Spirit. Lavend. Spic. Stæchad. arab. formic. lumbric. terreſtr. Eſſ. croci &c. aut Cerat. de ammoniac. Matrical. de galban. cum extr. croci & tantillo Camph. mixta: & ne dolores *acerbiores* reddantur, quando quidam patientes *plumaceum* lectum perferre nequeunt, *alia* tunc ſeligantur ſtragula & caveatur, ne locus *affectus* valde *exæſtuetur*, ſed potius ad *leniorem* tranſpirationem promoveatur: quo fotus vaporoſi & ſuffimigia ex flor. Sambuc. aneth. paralyſ. lavend. ſpic. ſtæchad. utriusque rorismar. G. oliban. ladan. L. Santal. citrin. & pauxillo caſtorei inſtruenda quadrant: circa exitum curæ ordinetur Mixtura ex Tinct. antim. tartari ſ. Spirit. C. C. nitr. dulc. & Eſſ. Succini. *Præſervatoria* Cura ultimo loco ita inſtituatur; motus *hæmorrhoidales* leniter, *efficicater* tamen ordinentur, ut Hæmorrhoides in *juſtum ſucceſſum* promoveantur, præſervatoria *VSio* in pede, nec non *alio* congruo tempore *Hirudinum* applicatio ad *hæmorrhoidalia* loca repetatur: multum refert,

 quo

quo excretiones *ordinariæ* debite & *conſtanter* procedant: aliquando collectæ impuritates primarum viarum *leni laxatione* educantur: adhibeantur per intervalla pilulæ Stahlianæ: præcipue modica & conſtans *tranſpiratio inſenſibilis* conſervetur & promoveatur: hinc & ſenſibile in & externum *frigus*, nec non in & externa nimia exæſtuatio fugienda: *Acidulæ* & *Thermæ* temperatæ non parum emolumenti afferunt iſchiadicis ſubjectis, *præſervatorie præc.* adhibitæ: *Diæta* ſit *temperata* & *liquida*, non valde ſalſa, acida, aut craſſa & primas vias *cruditatibus* & *flatulentiiis* moleſtans: quæcunque alimenta & potulenta motus *hæmorrhoidales* pervertunt, *primas* regiones turbant, ſanguinis *temperiem* alterant, & liberum ſanguinis *motum* offendunt, illa ſollicite *fugienda* ſunt: *Vinum generoſum* modice & *medice* uſurpatum plus valet, quam aliud: quare adulta Moſellana, aut Hungarica iſchiadicis conveniunt: *Lactis* uſus *diæteticus* ne ſit copioſus & frequens: Decoctum Coffee, impr. ſpiſſum, omittatur: *juſcula temperata* ſolertius adhibeantur, quæ multiplicem utilitatem habent: *Venus* eximie in talibus ſubjectis *nocet*, quibus propterea *Caſtitas* animi & corporis admodum commendanda eſt. Omnium maxime Iſchiadico malo ſubjectis hominibus *continentia animi* commendanda eſt: nocet enim non modo omnis *immodicus* affectus, ſed & quælibet *præcipitata* actionum conſuetarum adminiſtratio, aut vagabunda, confuſa immorigera illarum proſecutio; hinc *moderatio* animi admodum ſuadenda eſt: *rariſſimus* enim eſt effectus, quod *metus Iſchiadicum malum* curaverit, cujus reminiſcitur *Boyleus* in *expe-*

experimentis & obſervationibus phyſicis cap. 4. hiſtor. 3. (conf. A. E. L. An. 1693. Menſ. April. p. 182.) qui propterea, haud pro *regula* in arte medica accipiendus eſt. *Motus* aſſiduus & temperatus corporis, nec non *peregrinationes* convenientes valde proficiunt: *aëris* intemperies nebuloſa humida, & frigida præ alia nocet: quam ob rem *temperatæ* auræ corpus magis relinquendum eſt: *pedes* & *femora* conſtanter in temperato calore aſſerventur, a quolibet *ſuſpecto* frigore vero arceantur: *nimiæ vigiliæ* ſicut totam corporis œconomiam *turbant*, ita iſchiadicis valde ſunt infenſæ: & hæc nobis *palmaria* ſunt Requiſita in Iſchiadici Mali directione *Curatoria* & *Præſervatoria* obſervanda. Sed deſiſtendum tandem eſt! DEO Benigniſſimo devotiſſimas grates tribuentes, quod almo ſuo auxilio in præſenti labore nobis adeſſe voluerit, eumque etiam humillime rogantes, quo cæleſti ſua directione efficiat, ut conatus noſtros ſalutaris & exoptatus ſemper coronet

F I N I S.

CLARISSIMO ET PRÆCLARE DOCTO

DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

JOH. CHRIST. EHRLICH,

M. D. ET PR.

MEdicus artis medicæ peritia & morum probitate præditus eſſe debet. Hæc ſunt fulcra illa, quæ continua conſpiratione inter ſe invicem concatenata famam praxinque

Medici ſuffulciunt. Hæc ſunt, inquam, flumina, quæ aqua ſcatent dulciſſima, qua Medicus mentem fama flagrantiſſimam reficere poteſt. Veram, profundam, perfectamque in omnibus Medicinæ partibus rationis & experientiæ fulcris fundatam intelligo peritiam, non ſuperficiariam, hiſtoricam & imperfectam. Huic peritiæ morum probitatem adjungendam eſſe merito cenſeo. Boni enim mores nos ad prudentem, omnibusque gratam in ſocietate humana vitam agendam adornant: Quamvis Medicus deſcripta peritia præditus undequaque ſpargeret famæ ſplendorem, morum vero probitate non excelleret; Sui ſane aurea torque exornato comparandus eſſet. Tu, CANDIDATE Præſtantiſſime, Fautor & Amice Æſtumatiſſime, per totam Tuam vitam artis medicæ peritiæ morumque probitati ſerio ſeduloque operam navaſti, & priusquam Te ſtudio medico accingeres, ſcholas humaniorum linguarum, Philoſophiæ, nec non Theologiæ ſedulo frequentaſti, perpendens, quod ſtudium concernit theologicum, quod initium ſapientiæ ſit timor Domini, & quod medico certo reſpectu theologi perſonam agere conveniat. His omnibus anxie amplectatam adjunxiſti morum probitatem, qua Te omnibus gratum amabilemque reddidiſti. Arti apollineæ demum ita incubuiſti, ut nihil intactum relinqueres. Quæ tua probata virtus, peritia & morum probitas, Almam Fridericianam moverunt, Te Summis in Medicina honoribus digne exornatum dimittere. Accipe hinc lauream, laureatusque abeas ad Tuos ægrorumque ſolamen; Ad utrumque cordicitus Tibi gratulor. Sic redeat Te redeunte ægrorum ſalus. Vale mihique fave, ſemperque ut me habeas Tibi commendatiſſimum oro rogoque Vale! Dab. e Muſæo d. 6. Decembr. MDCCXXIX.

Si

SI ſpectem Suras, Ventris, Capitisque figuras
Admiror, vere tam parvis magna latere
Si Tua ſcripta tero, mihi commoda maxima ſpero:
Obſtupeo parvis per magna latere ſub arvis
Dexteritate virum miror ſuper omnia mirum
Et Phœbo plenum Te dixero Jure Galenum,
Qui Laurum donat, quem Fridriciana coronat,
Quæ poſt ſudores meritos Tibi ponit honores
Hoc lege tot Luſtris, quod gaudet pontus apluſtris
Cumque ſat expertus medicâ ſis arte repertus,
I, tangas venas, nummisque impleto crumenas.

His Doctiſſimo Domino Reſpondenti Contubernali ſuo Honoratiſſimo applaudere voluit

H. Zollicoffer ab Altenklingen,
Helvetus St. Gallenſ. Med. Cand.

DEr Tag, der Deinen Fleiß, Gelehrt- und Werther Freund,
Mit Ruhm und Glantz erhöht, und Dir den Purpur zollet,
Rührt von Aſtræens Gunſt, die es ſo gütig meint,
Und eben heute Dir beſonders wohl gewollet;
Die Probe weißt es aus, daß Du diß ſchon verdient,
Dahero, da Dein Fuß den Appenin erſteiget,
Woſelbſt Dir Ehr und Preiß vor Dein Bemühen grünt,
Fridriciana auch Dir den Scarlat dort reichet;
So iſts kein Wunder, daß mein froher Geiſt ſich regt,
Und Dir die Freundſchaffts-Pflicht, ſo wie es ſich gebühret,
Aus ächt und reinem Trieb glückwünſchende darlegt,
Zum Zeichen, daß der Strahl des Purpurs mich auch rühret.
Nimm alſo nur geneigt diß ſchlechte Denckmahl hin!
Und kan ich ſolches nicht in Gold und Marmor ätzen,

So bin ich doch gewiß, Dein hochgeprieſner Sinn
Wird ſolches als ein Stück entflammter Liebe ſchätzen:
Es ſey Dein Ehren-Tag Dir lebenslang ein Glück;
Ja, dieſes laſſe Dich noch viele überſteigen,
So wird des Himmels Gunſt nach frölichen Geſchick
Einſt die Vortreflichkeit von Deinem Weſen zeigen.

Durch dieſes wenige *gratulirte* dem Hoch-geſchätzten Herrn *Candidato* zu ſeiner Purpur-Würde

ein treuer Freund

C. H. R.

G*a*VDI*a poſt f*L ſ*eq*VI*t*V*r poſt n*V *pho*
*et*V*s* *b*IL*a eb*V*s*
*e*XVL*et* V*sq*V*e* M *no*V*a s*V*bs*V*nt* IV *r*

DoC*tor f*L*or* *neb*VL*as non tr*I*ſte pa*V
*es*CI*s* *es*CI*s*
CL*are f*VL*g* V*eroq*V*e* D*e*C*ore n*I*t*

Quod in teſſeram non fucatæ amicitiæ pro merito Doctoratus honore Tibi

cecini

Franciſcus Liedlinger,
Briga-Sileſ. Jurium Candid.

Du

Du glaubſt nicht, Liebſter Freund, wie mirs zu Hertzen geht,
Daß ich nicht ſehen ſoll, wie Dir das Hüthgen ſteht,
So durch Hyginens Gunſt auf Deinen Kopff gekommen,
Ja, das vielmehr Dein Fleiß ihr aus der Hand genommen.
Indeß nimm wenigſtens den Wunſch geſchrieben an,
Der Dir mehr Gutes gönnt, als mancher dencken kan.
Das Glücke paare ſich mit Deinem Tugen-Triebe,
Und helffe Dir fein bald ins Hoſpital der Liebe.

Hierdurch ſuchte dem Herrn *Doctori* ſeine aufrichtige Ergebenheit zu bezeugen
Deſſen gehorſamer Freund und Diener

C. P. Juſt,
J.U.Stud.

Zeuch hin, Gelehrter Freund, mit Deinem Doctor-Huth,
Und weil der meiſte Theil der Menſchen dieſes liebet,
Was ihm offt vor der Zeit der Kranckheit übergiebet,
So mach durch deine Kunſt derſelben Schaden gut.
So reiß und lebe wohl nach den erlangten Ehren,
Und laß mich auch entfernt vom Oel der Freundſchafft zehren.

J. C. Kloeß,
Berol. M. March. Jur. Stud.

METRUM

METRUM LEON - SERPENTINO - VOCALI- CABALISTICUM.

4 5 4 3 5 1 3
DOctus Doct diſturbans triſt f
1 2 4 31 1 1
adeſt or, ia ata.
5 5 4 5 4 3 5
Nullus horr ſunt omnibus omn gr

Proba	*Cabalæ*
45	55
12	4
44	5
351	435
331	4
11	
Sum. 794	*Sum.* 935

Summa Sumarum
1729

Clariſſimo Doctiſſimoque Domino Reſpondenti poſuit

F. W. Prætorius,
Neo March. Med. Stud.

NOn oſſa vendis floris inania,
KNOCHENWEBELI, nec temere ruis
In pulverem non indecorum;
Sed medicam ſobolem & medullam
Nos eleganti Tu calamo doces,
Atque eruditis fortiter hoſtibus
Pertundis oſſa, non ſiniſtris
Dum rutilas generoſus armis.
Inſtat cruento gloria prœlio,
Frontemque lauru condecorat Dea.
Hæc laus inhæreſcat medullis;
Oſſibus inſideat! Quid? Urnæ.

Nobiliſſimo Clariſſimoque Dn. Candidato, in eadem ſecum provincia oriundo, ex animo gratulaturus ſcripſit

Joh. Andr. Buſereit,
Dresdn.

(o)